

ระนาบและพื้นที่วางของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

โดย
นายสารัช สุภาภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

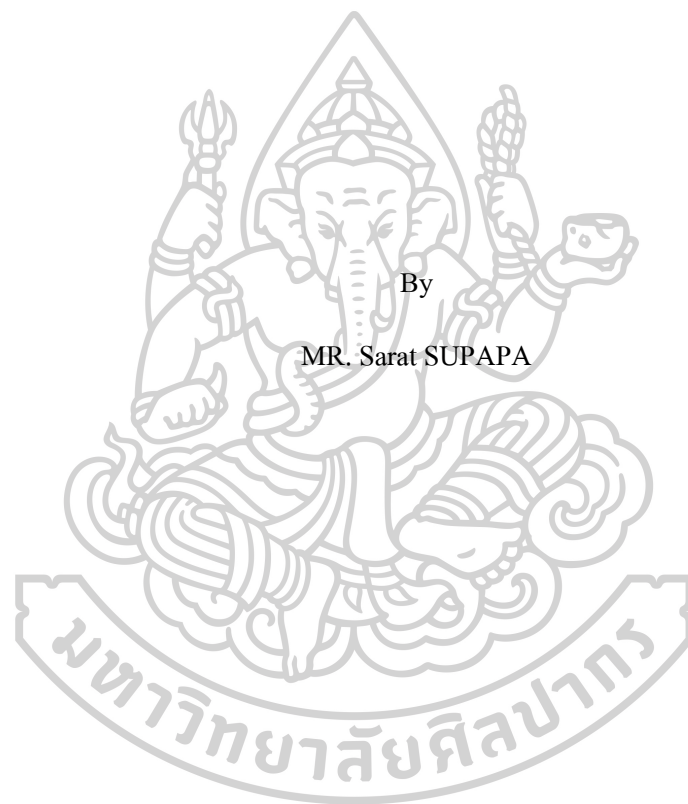
ระนาบและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

โดย
นายสารัช สุภาภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PLANES AND SPACE OF VERNACULAR ARCHITECTURE

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements

for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2017

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ ธีรนามและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
โดย สารัช สุภาภา
สาขาวิชา ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ สาครินทร์ เครืออ่อน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชาริทัศน์วงศ์)
พิจารณาเห็นชอบโดย
..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ปรีชา เถาทอง)
..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ สาครินทร์ เครืออ่อน)
..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิริยญา ดวงรัตน์)
..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิชัย ภิรมย์รักษ์)
..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ปริญญา ตันติสุข)

56004209 : ทศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : ระนาบ / พื้นที่ว่าง

นาย สารัช สุภาภา: ระนาบและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ : อาจารย์ ศาครินทร์ เครืออ่อน

ผลงานวิทยานิพนธ์ "ระนาบและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความงามของระนาบและพื้นที่ว่างในสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นที่พบเห็นอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะบ้านเรือนไม้ที่ปลูกสร้าง แทรกอยู่ท่ามกลางความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของเมืองใหญ่ ภาพของความบิดเบี้ยวของโครงสร้างทั้งทางกายภาพและความบิดเบือนจากมุมมองที่ลวงตาเมื่อมองลงมาจากที่สูง ความงามที่เกิดจากการผสมผสานของสองสิ่งที่ว่านี้ คือใจความสำคัญและเป็นแรงบันดาลใจของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในวิทยานิพนธ์ชุดนี้ วัสดุที่เป็นไม้ แผ่นสังกะสี ถูกตัดและประกอบขึ้นใหม่เป็นรูปทรงที่มีรูปนอกระบบและวางระนาบอย่างหักเหไปมา ดูเป็นได้ทั้งผนังที่กั้นขอบเขตหรืออาจมองเป็นพื้นที่ว่างภายใน ด้วยการพึ่งพากฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์อย่างเรียบง่าย ผลคือสุนทรียภาพของความไม่เป็นแบบแผนตายตัว และให้ความหมายสะท้อนอัตลักษณ์ที่มาของตัวเอง

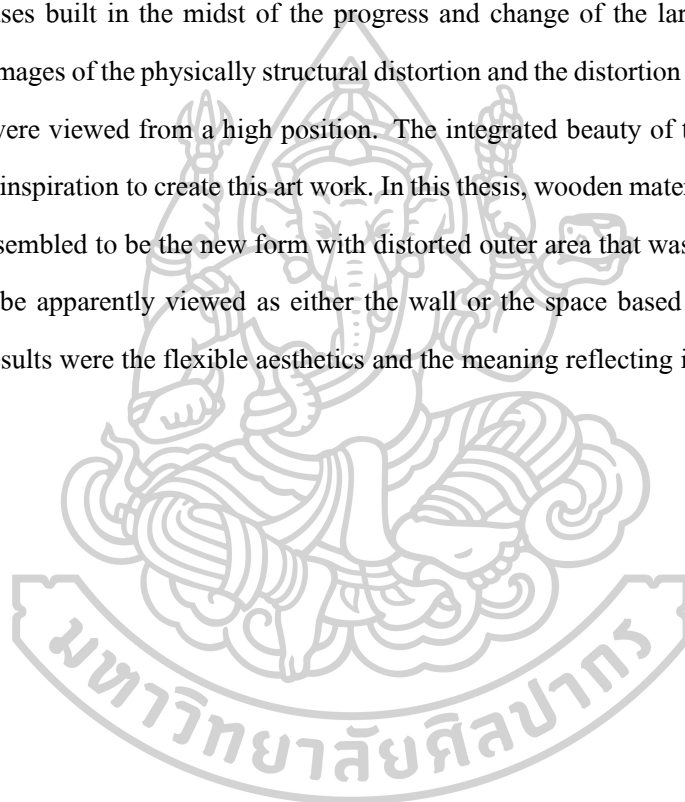

56004209 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : PLANES AND SPACE

MR. SARAT SUPAPA :
PLANES AND SPACE OF VERNACULAR ARCHITECTURE THESIS ADVISOR :
SAKARIN KRUE-ON

This thesis entitled "Plane and Space of Vernacular Architecture" aimed to study the beautiful planes and spaces of Thai local architecture that have been commonly found, especially wooden houses built in the midst of the progress and change of the large city. This thesis also studied the images of the physically structural distortion and the distortion from illusory perspective when they were viewed from a high position. The integrated beauty of two elements is the main idea and the inspiration to create this art work. In this thesis, wooden materials and zinc sheets were cut and reassembled to be the new form with distorted outer area that was refractedly placed. The work could be apparently viewed as either the wall or the space based on simple mathematical rules. The results were the flexible aesthetics and the meaning reflecting its own identity.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าน้อมรำลึกพระคุณของบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด บุคคลในครอบครัวที่ทำให้กำลังใจ ให้ความรักและสนับสนุนด้านการศึกษาของข้าพเจ้ามาโดยตลอด

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ศาสรินทร์ เครืออ่อน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ในภาควิชาศิลปไทย ที่ได้ให้คำแนะนำ และความรู้ที่เป็นประโยชน์ และให้ความช่วยเหลือทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กราบขอบพระคุณบุคคลรอบข้างในชีวิตข้าพเจ้า ที่ได้ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้ความรัก กำลังใจและมีมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สารัช สุภาภา

สารบัญ

	หน้า
.....	ง
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	5
บทที่ 1 บทนำ.....	8
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	8
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	9
สมมุติฐานของการศึกษา.....	9
ขอบเขตของการศึกษา.....	9
ขั้นตอนการศึกษา.....	10
วิธีการศึกษา.....	10
แหล่งข้อมูล.....	10
บทที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์.....	5

ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ	5
อิทธิพลที่ได้รับจากสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน	6
อิทธิพลจากวัสดุ.....	5
อิทธิพลข้อมูลเรื่องนิยามของพื้นที่ว่างและพื้นที่ว่างเชิงสถาปัตยกรรม.....	7
อิทธิพลจากสถาปัตยกรรม.....	9
อิทธิพลจากสถาปัตยกรรมในจิตรกรรมไทย.....	13
อิทธิพลทางคณิตศาสตร์กับงานศิลปะ	16
อิทธิพลจากศิลปกรรม	18
บทที่ 3 องค์ประกอบและกระบวนการสร้างสรรค์	1
1. การประมวลความคิด.....	2
2. การศึกษาหาข้อมูล	2
3. การวิเคราะห์ผลงาน	3
4. การเรียบเรียงข้อมูลและสร้างแบบร่าง	4
การแสดงออกทางรูปธรรม.....	4
5. วัสดุอุปกรณ์และเทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน	16
การสร้างผลงาน.....	19
บทที่ 4 วิเคราะห์การสร้างสรรค์และการพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์	32
วิเคราะห์การสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนาการในผลงานระยะแรก.....	32
วิเคราะห์การสร้างสรรค์และพัฒนาการในผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์.....	36
วิเคราะห์การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์	41
บทที่ 5 สรุปการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	49
.....	50
รายการอ้างอิง	50
.....	52

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพสภาพบ้านเรือนที่ถูกปรับเปลี่ยนและต่อเติมชุมชนวัดพระงาม รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา.....	7
2	ภาพสภาพบ้านเรือนที่ถูกแปรเปลี่ยนจากลักษณะชุมชน โบราณกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันมีปัจจัยมาจากการแทนที่ของวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ทางกายภาพ.....	7
3	ภาพสภาพบ้านเรือนที่ถูกปรับเปลี่ยนและต่อเติมชุมชนวัดพระงาม ปี 2555.....	8
4	ภาพสภาพบ้านเรือนที่ถูกปรับเปลี่ยนและต่อเติมชุมชนวัดพระงามจาก ปี 2555 – 2561 ทำให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนต่อเติมอยู่ตลอดเวลา.....	8
5	ภาพลักษณะของไม้ฝายบ้านที่มีสภาพผิวแตกต่างกัน.....	5
6	ภาพบ้านไม้โบราณที่ถูกการรื้อถอน.....	6
7	ภาพไม้ฝายบ้าน โบราณที่ถูกการรื้อถอน.....	6
8	ภาพบ้านไทยในอดีต.....	10
9	ภาพถ่ายมุมสูงของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่แทรกตัวอยู่ท่ามกลางเมืองที่พบเห็นทั่วไป.....	11
10	ภาพถ่ายมุมสูงของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่แทรกตัวอยู่ท่ามกลางเมืองที่พบเห็นทั่วไป.....	12
11	ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร.....	14
12	ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดมหาสมณาราม.....	15
13	ภาพรูปทรงทางเลขาคณิต.....	17
14	ภาพรูปทรงทางเลขาคณิต.....	17
15	ภาพผลงานของ Kasimir Malevich, Suprematism, 1915, Oil on canvas.....	19
16	ภาพผลงานของ Josef Albers, Hommage au Carré, 1965, Screenprint.....	21
17	ภาพผลงานของ Josef Albers, Indicating Solids, 1949, Oil on Masonite.....	22
18	ภาพรูปแบบสถาปัตยกรรมในจิตรกรรมฝาผนัง วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร.....	5
19	ภาพแบบของรูปร่างของสถาปัตยกรรมในงานจิตรกรรมที่นำมาถอดแบบเป็นเส้นโครงสร้าง.....	5
20	ภาพของรูปร่างของสถาปัตยกรรมในงานจิตรกรรมที่นำมาถอดแบบให้เหลือแต่ระนาบพื้นที่ว่าง เส้น ที่ลวงตา และลดทอนรายละเอียดให้เหลือแต่เส้น โครงสร้าง.....	6

ภาพที่	หน้า
21	ภาพร่างผลงาน และ โครงความคิดเพื่อหาความเป็นไปได้ของรูปร่างใหม่ ๆ สำหรับสร้างเป็นรูปร่างของผลงาน.....6
22	ภาพถ่ายมุมมองของบ้าน ตามมุมมอง perspective และความน่าสนใจของรูปทรง.....7
23	ภาพแบบของรูปร่างของสถาปัตยกรรมที่นำมาถอดแบบเป็นรูปทรงโครงสร้าง.....7
24	ภาพแบบลายระเอียดตามมุมมอง และรูปร่างโดยรวม.....8
25	ภาพการตัดต่อรูปทรงจากแรงบัลดาลใจ.....8
26	ภาพการตัดต่อรูปทรงจากแรงบัลดาลใจที่ถอดแบบออกมาเป็นเส้น โครงสร้าง.....9
27	ภาพการตัดต่อรูปทรงจากแรงบัลดาลใจที่ถอดแบบออกมาเป็นเส้น โครงสร้างโดยการปรับให้ลงตัวมากขึ้น.....9
28	ภาพร่างผลงาน และ โครงความคิด.....10
29	ภาพร่างการกำหนดรูปแบบของระนาบ และของที่วางในผลงาน.....11
30	ภาพร่างการกำหนดตำแหน่งที่วาง ระนาบ และค่าน้ำหนักของรูปทรง.....12
31	ภาพร่างผลงานที่คัดเลือกก่อนการขยายแบบ.....13
32	ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก.....14
33	ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก ผลงานชิ้นที่ 1.....14
34	ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก ผลงานชิ้นที่ 2.....15
35	ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก ผลงานชิ้นที่ 3.....15
36	ภาพไม้ฝาบ้านเก่าที่นำมาใช้สร้างผลงาน.....16
37	ภาพไม้ทำโครงเฟรมที่ใช้สร้างผลงาน.....17
38	ภาพไม้กระดานที่นำมาใช้สร้างผลงาน.....17
39	ภาพวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สร้างผลงาน.....18
40	ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้สร้างผลงาน.....19
41	ภาพร่างผลงานก่อนจะนำมาจำลองเป็นผลงานขนาดเล็ก.....21
42	ภาพการจัดวางผลงานจำลองผลงานขนาดเล็ก.....22
43	ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก.....23
44	ภาพขั้นตอนการขยายผลงาน.....23
45	ภาพ โครงเฟรมไม้.....24
46	ภาพแสดงการประกอบไม้.....24

ภาพที่	หน้า
47	ภาพผลงานที่ยังไม่ได้กรุแผ่นสังกะสี.....25
48	ภาพการตัดแบบสังกะสี.....26
49	ภาพผลงานด้านตรง.....27
50	ภาพผลงานด้านข้างขนาด 45 องศา.....28
51	ภาพผลงานด้านข้างขนาด 45 องศา.....28
52	ภาพรายละเอียดผลงาน.....29
53	ภาพรายละเอียดผลงาน.....30
54	ภาพรายละเอียดผลงาน.....31
55	ภาพผลงานระยะแรก.....33
56	ภาพผลงานระยะแรก.....34
57	ภาพผลงานระยะแรก.....35
58	ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์.....37
59	ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์.....38
60	ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์.....39
61	ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์.....40
62	ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์.....41
63	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์.....42
64	ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์.....43
65	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์.....44
66	ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์.....45
67	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์.....46
68	ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์.....47
69	ภาพการติดตั้งผลงานวิทยานิพนธ์.....48

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ไม่ใช่เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นมาโดยบังเอิญ แต่เป็นความตั้งใจที่เกิดขึ้นบนสภาวะแวดล้อมที่มีปัจจัยจำกัดด้านต่าง ๆ และพยายามปรับตัวให้เหลือรอดอยู่ได้ท่ามกลางบริบทและเงื่อนไขที่สลับซับซ้อนเข้ามาทำลาย ดังนั้นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงเป็นตัวแทนของสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจากฝีมือมนุษย์ อย่างไรก็ตาม นับจากการเข้าสู่การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้สนใจมิติทางสังคมอย่างพอเพียง แต่กลับให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าทางวัตถุและจิตใจที่จะปล่อยปลละละเลยมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วยการให้ค่าว่าเป็นสิ่งล้าสมัย อีกทั้งยังทำลายความเชื่อมั่นในศักยภาพที่มีของคนในท้องถิ่น ด้วยการใช้มาตรวัดที่มาจากต่างกรอบความคิด ต่างวัฒนธรรม และต่างฐานทรัพยากร จนกระทั่งชุมชนชนบทที่มีความเปลี่ยนแปลงไปและเป็นไปในลักษณะตรงกันข้ามกับจินตนาการที่คนส่วนใหญ่คิดว่า ชุมชนชนบทอยู่อย่างแน่นิ่งไร้ความเปลี่ยนแปลง แต่ที่จริงแล้วชุมชนชนบท มีความเคลื่อนไหว และปรับตัวให้อยู่ได้ท่ามกลางบริบท และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจทางสังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปมาตลอดเวลา

ในปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีปัจจัยในการดำรงชีวิตหลายๆ อย่าง เช่น เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาในทุกด้าน การคมนาคม การสื่อสาร และรูปแบบลักษณะที่อยู่อาศัยวิถีชีวิต ก็เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบอาคารสิ่งก่อสร้างเช่น อาคาร บ้านไม้ก็เปลี่ยนแปลงไปเป็น อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก อันมีผลให้ผู้คนส่วนใหญ่ก็จะหลงลืมวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมแบบพอเพียง แต่กลับไปให้ความสำคัญกับค่านิยมใหม่ที่เข้ามาพร้อมกับเทคโนโลยีที่พัฒนาไปทางวัตถุนิยมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความงามและความสัมพันธ์ของระนาบและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลักษณะเฉพาะที่ยังคงพบเห็นได้ในปัจจุบัน
2. การใช้มุมมองสถาปัตยกรรมท้องถิ่นประกอบกับวัสดุใหม่ รูปทรงใหม่ทางเรขาคณิต เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัสดุและเรื่องราวเก่าและใหม่แบบ 3 มิติ
3. นำเสนอภาวะการแปรเปลี่ยนลักษณะชุมชนอันมีปัจจัยมาจากการแทนที่ของวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ทางกายภาพ

สมมุติฐานของการศึกษา

เมื่อพิจารณาจากรูปแบบและลักษณะของสถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้าง บ้านเรือนจากอดีตถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแสดงออกถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อมนุษย์ ที่ส่งผลให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เอกลักษณะทางวัฒนธรรมเลือนหายไป มีผลให้เอกลักษณ์ของอาคารสิ่งก่อสร้าง บ้านเรือนที่อยู่อาศัยแบบเก่า มีแนวโน้มที่จะถูกทำลายด้วยฝีมือมนุษย์สังคมสมัยใหม่ ทำให้ความเป็นชนบทแบบท้องถิ่นและสังคมชนบทแบบพื้นบ้านจางหายไป ข้าพเจ้าต้องการที่จะสะท้อนเรื่องราว วิถีชีวิต และอาคารสิ่งปลูกสร้างแบบชนบท โดยแสดงผ่านลักษณะรูปทรงของสถาปัตยกรรม และกระบวนการวิธีการทางทัศนศิลป์ในแนวทางมิติสอง โดยเทคนิควิธีการ ต่อ ติดทับ ซ้อนผสมกับการระบายสี เพื่อให้ผลงานสร้างสรรค์เป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมที่ควรเก็บรักษาไว้และสะท้อนสาระ คุณค่าทางวัฒนธรรม

ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาลักษณะของระนาบและพื้นที่ว่างของสิ่งก่อสร้าง บ้านเรือนท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพในเมืองใหญ่
2. ศึกษามิติสองตาด้วยระนาบและพื้นที่ว่างรวมถึงเส้นในงานจิตรกรรมไทยประเพณีอันเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม และการนำมาปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
3. ศึกษาทางด้านเทคนิค และวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการใช้วัสดุไม้ และสังกะสี

ขั้นตอนการศึกษา

- เพื่อศึกษาเรื่อง "สถาปัตยกรรมของไทย" จากอดีตถึงปัจจุบัน
 - ศึกษาประวัติศาสตร์และความเป็นมาของสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย
 - สังเกตและศึกษาลักษณะของสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ตามท้องถิ่น
 - ลงพื้นที่สังเกตสภาพแวดล้อมจริง
 - สเกตภาพจากสถานที่จริง
 - สัมภาษณ์คนในท้องถิ่น
- เพื่อศึกษาเรื่อง "วิถีชีวิตของคนไทย" จากอดีตถึงปัจจุบัน
 - ศึกษาประวัติศาสตร์และความเป็นมาของวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
 - สังเกตพฤติกรรมการดำรงชีวิตของคนไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน
 - สัมภาษณ์ลักษณะการดำรงชีวิตของคนแต่ละพื้นที่
- เพื่อศึกษาเรื่อง "เทคโนโลยี" ที่เข้ามามีบทบาทในสังคมปัจจุบัน
 - ศึกษาลักษณะความเป็นมาของเทคโนโลยีต่าง ๆ
 - สังเกตพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีกับคนในปัจจุบัน

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากสถานที่จริง เกี่ยวกับโครงสร้าง รูปแบบลักษณะ ของอาคาร สิ่งก่อสร้าง สิ่งของเครื่องใช้ ภายในอาคาร เพื่อนำมาประกอบการสร้างสรรค์
2. ศึกษาหนังสือภาพ เอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. อินเทอร์เน็ต

แหล่งข้อมูล

1. ศึกษาจากสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
2. ศึกษาจากประสบการณ์ส่วนตัวที่ได้จากสังคมไทยในปัจจุบัน
3. ศึกษาข้อมูลทางเอกสาร ภาพร่าง ภาพถ่ายจากห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต

4. ศึกษาข้อมูลจากผลงานของศิลปินทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีลักษณะแนวความคิด
รูปแบบ วิธีการสอดคล้องในเรื่องเดียวกัน

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

วิถีชีวิตของสังคมเมือง ในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตเป็นไปตามรูปแบบที่เร่งรีบ สภาพแวดล้อมมักเต็มไปด้วยสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ที่เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ หากจะเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตสังคมเมืองในอดีตกับวิถีชีวิตสังคมเมืองในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้วิถีชีวิตและรูปแบบสังคมเมืองเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจล้วนเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญและส่งผลกระทบทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาด้วยเช่นกัน

ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ

มนุษย์เข้าใจพื้นที่ว่าง ในการจัดการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จากการวัด การหาสัดส่วน การกำหนดบอกตำแหน่งพิกัดและการคำนวณทางคณิตศาสตร์ เพื่อสร้างสิ่งต่าง ๆ โดยใช้รูปทรงพื้นฐานเป็นตัวกำหนดรูปแบบ และใช้ระนาบ กับพื้นที่ว่างเป็นส่วนประกอบสำคัญ ในการสร้างพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมประจำวัน

ปัจจัยในการสร้างพื้นที่ให้สอดคล้องกับกิจกรรมประจำวันที่กล่าวไปข้างต้นนี้ ทำให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจ ในเรื่องของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม มีการเปลี่ยนแปลง บิดเบี้ยว แตกต่างจากรูปแบบที่เคยเกิดขึ้น เพื่อสร้างให้เกิดความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันของมนุษย์กับพื้นที่

อิทธิพลที่ได้รับจากสิ่งทีพบเห็นในชีวิตประจำวัน

ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งก่อสร้าง อาคารบ้านเรือนในสังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เห็นถึงความไม่คงทน ยั่งยืนแต่ในขณะเดียวกัน สิ่งก่อสร้างและอาคารบ้านเรือนที่เคยถูกมองว่ามีความทันสมัยและสวยงามในอดีตนั้นกลับถูกละเลย ปล่อยให้ชำรุดทรุดโทรม และดูล้าสมัย ซึ่งบ้านเรือนแต่ละบ้าน แต่ละห้องมีความเป็นอยู่ที่ เป็นเอกลักษณ์ มีวิถีชีวิต มีลักษณะที่แตกต่างกัน มีความรู้สึกผูกพันอยู่ในแต่ละห้อง แต่ละอาคาร มีประวัติศาสตร์การใช้ชีวิตในสังคมร่วมกัน มีร่องรอยแห่งความทรงจำ มีคุณค่าต่อจิตใจของผู้อาศัยอย่างมาก มีความหมายต่อทุกคน แต่ว่ากาลเวลานั้น ทำให้อาคารเหล่านี้ทรุดโทรมและผุพัง การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนก็เช่นกันมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลง ตามยุคสมัย มีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน ที่สอดคล้องกับกิจกรรมประจำวัน เช่น มีการทำเป็นห้องกระจก มีประตูเหล็กเข้ามาเกี่ยวข้อง เครื่องปรับอากาศตามหลังคาบ้าน จานดาวเทียม การต่อเติมบ้านจากวัสดุใกล้ตัว ไม่ว่าจะแผ่นสังกะสี ไม้เก่า เพื่อการขยายพื้นที่ในการใช้สอย โดยไม่ได้คำนึงถึงโครงสร้างหลัก ดังที่กล่าวมาข้างต้น รูปทรงของบ้านจึงเกิดการบิดเบี้ยว และ ผิดรูปจากปกติที่เราเคยเห็นในอดีต

รูปทรงบ้านที่บิดเบี้ยว ยืดยาว จากการต่อเติมเปลี่ยนแปลง มันเกิดภาพสะท้อนถึงสังคมที่เปลี่ยนแปลง ความไม่ถาวร ไม่ว่าจะวัตถุหรือสภาพสังคมเมือง ที่มีความเบียดเบียน เห็นแก่ตัว ผิดจากรูปแบบสังคม ชุมชนในอดีตอย่างสิ้นเชิง

ภาพที่ 1 ภาพสภาพบ้านเรือนที่ถูกปรับเปลี่ยนและต่อเติมชุมชนวัดพระงาม รูปแบบการดำเนินชีวิต
ในสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา
ที่มา : ชุมชนริมคลอง วัดพระงาม โดยนาย สารัช สุภาภา เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2561

ภาพที่ 2 ภาพสภาพบ้านเรือนที่ถูกแปรเปลี่ยนจากลักษณะชุมชนโบราณกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว
อันมีปัจจัยมาจากการแทนที่ของวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ทางกายภาพ
ที่มา : ชุมชนตลาดท่าเสา โดยนาย สารัช สุภาภา เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2561

ภาพที่ 3 ภาพสภาพบ้านเรือนที่ถูกปรับเปลี่ยนและต่อเติมชุมชนวัดพระงาม ปี 2555
ที่มา : ชุมชนริมคลอง วัดพระงาม โดยนาย สารัช สุภาภา เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2555

ภาพที่ 4 ภาพสภาพบ้านเรือนที่ถูกปรับเปลี่ยนและต่อเติมชุมชนวัดพระงามจาก ปี 2555 – 2561 ทำให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนต่อเติมอยู่ตลอดเวลา

ที่มา : ชุมชนริมคลอง วัดพระงาม โดยนาย สารัช สุภาภา เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2561

อิทธิพลจากวัสดุ

ไม้เป็นวัสดุที่ช่างเจ้าเลือกที่จะนำมาใช้และมีความสำคัญในผลงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม้เป็นวัสดุที่เป็นธรรมชาติและเป็นตัวแทนของช่วงเวลาที่ผ่านมา ทั้งสีของไม้และลักษณะพื้นผิวของไม้ที่เกิดขึ้นจริงตามอายุการใช้งาน ทำให้ช่างเจ้านึกถึงบ้านไม้ในอดีตที่กำลังจะสูญหายไป แผ่นไม้ที่ช่างเจ้านำมาปะติดนั้นเป็นแผ่นไม้ที่ได้มาจากผนังบ้านที่ถูกรื้อถอดแล้ว นำมา สร้างรูปจำลองแบบของบ้านไม้ ไม่ว่าจะเป็น ผนังไม้ ประตู หน้าต่าง ช่องลม

ภาพที่ 5 ภาพลักษณะของไม้ฝาบ้านที่มีสภาพผิวแตกต่างกัน

ที่มา : ไร่ไม้เก่า วังตะกู่ โดย นายสารัช สุภาภา ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2561

ภาพที่ 6 ภาพบ้านไม้โบราณที่ถูกการรื้อถอน

ที่มา : ชุมชนริมคลอง วัดพระงาม โดย นายสารัช สุภาภา ถ่ายเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2560

ภาพที่ 7 ภาพไม้ฝ้านบ้านโบราณที่ถูกการรื้อถอน

ที่มา : โรงไม้เก่า วังตะกู่ โดย นายสารัช สุภาภา ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2561

อิทธิพลข้อมูลเรื่องนิยามของพื้นที่ว่างและพื้นที่ว่างเชิงสถาปัตยกรรม

“พื้นที่ว่างทางสถาปัตยกรรม” หรือบางครั้งเรียกโดยย่อว่า “ที่ว่าง” และในบทความนี้ต่อไปจะเรียกว่า “ที่ว่าง” คำดังกล่าวนี้เป็นคำศัพท์แปลจากคำว่า “Space” ซึ่งเมื่อแปลออกมาเป็นคำนามในภาษาไทยนั้นจะไม่ สื่อความอย่างตรงไปตรงมานักกับผู้คน โดยทั่วไป แต่ทว่ากลับเป็นคำที่สถาปนิกและนักวิชาการที่ทำการศึกษ สถาปัตยกรรมนั้นคุ้นเคยเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นคำที่ถูกนำมาใช้อยู่บ่อยครั้ง ดังจะพบว่าในหนังสือตำราและ เอกสารวิชาการทางสถาปัตยกรรมกล่าวถึง “ที่ว่างทางสถาปัตยกรรม” อยู่จำนวนมาก แต่ทว่าเมื่อพิจารณา ในรายละเอียดเนื้อหาที่จะพบว่ามิมีมุมมองที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ คำดังกล่าวยังมีความหมายกว้าง ไกลออกไปตามแต่ประสบการณ์และพื้นฐานของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้คนทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในวงวิชาการ หรือวิชาชีพทางสถาปัตยกรรมจะยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน จากสถานภาพความรู้ของคำดังกล่าวมานั้นจึงมีคำถามว่า ผู้คน โดยทั่วไปสามารถรับรู้หรือเข้าใจ “ที่ว่าง” ได้อย่างไร ความชัดเจนของที่ว่างที่ทำให้คนทั่วไป เข้าใจ หรือรู้สึกนั้นเกิดจากปัจจัยแวดล้อมใดบ้าง หรือมีอะไรเป็นตัวกำหนดนิยามที่ว่างเหล่านั้น

เมื่อพิจารณาความหมายของที่ว่างผ่านกรอบความคิดทาง “ปรากฏการณ์ศาสตร์ (Phenomenology)” นั้น ซึ่งอธิบายได้ว่า “สิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นในลักษณะของความสัมพันธ์กันระหว่างสถานที่ (Place) กับการรับรู้ของมนุษย์ว่าเป็นผลรวมของสิ่งที่ประกอบกันขึ้นในสภาพแวดล้อมรอบตัวเรา ทั้งจากสิ่งที่เป็รูป ธรรมที่สามารถรับรู้จับต้องได้ และสิ่งที่เป็นามธรรม ดังตัวอย่างของความรู้สึกหรือบรรยากาศ โดยมีตัวเรา นั้นอ้างอิง” ทำให้สามารถรับรู้สถานภาพของสถานที่นั้น ได้ทั้งในเชิงปริมาณ เช่น ความสูง ความกว้าง ความ ลึก ซึ่งเป็นขอบเขตของพื้นที่ รวมไปถึงการรับรู้ในเชิงคุณภาพ ดังตัวอย่างของความมืดสลัว หรือความโปร่ง โล่ง ความทึบ ความอึดอัด ความหมายของ “ที่ว่าง” รอบตัวเราจึงเป็สิ่งซึ่งประกอบขึ้นจากกายภาพต่าง ๆ ทั้งที่มนุษย์และธรรมชาตินั้นสร้างสรรค์ขึ้น

อันที่จริงแล้ว “ที่ว่าง” ตามความเข้าใจโดยทั่วไปในคำว่า “Space” นั้น เป็ที่ว่างซึ่งมีอยู่ก่อนแล้ว แต่เดิม หรืออาจกล่าวง่ายๆ ได้ว่าคือ “ส่วนของปริมาตรอากาศที่อยู่รายล้อมรอบตัวเรา เป็ที่ว่างที่เลื่อนไหล ต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด (Infinite Extension)” จนกระทั่งเกิดการครอบครอง

ที่ว่างผ่านการเข้าใช้สอยภายในพื้นที่ ว่างนั้น จึงเห็นเป็นขอบเขตของที่ว่างซึ่งถูกจำกัดขึ้น อย่างการเริ่มโอบแขนสองข้างเข้าหากันจึงเห็นเป็นที่ว่าง ระหว่างแขนทั้งสองกับตัวเรา หากค่อยๆ โอบแขนทั้งสองเข้าหากันจนชิดแนบตัว ที่ว่างนั้นก็ค่อยๆ เล็ก ลงจนบางคนรู้สึกอึดอัด แต่หากคลายออก สักนิดหน่อยก็อาจทำให้รู้สึกสบายกลายเป็นการสร้างความอบอุ่น ให้เกิดขึ้นแก่ร่างกาย ความหมายของที่ว่างทางสถาปัตยกรรมก็เช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับ องค์ประกอบรอบข้างทางสถาปัตยกรรมนี้เองที่เป็นตัวกำหนดและนิยามความหมายของที่ว่างนั้น ๆ ให้เกิดขึ้นหากทำความเข้าใจที่ว่างตามกรอบความคิดข้างต้นนี้ อาจอธิบายที่ว่าง ได้จากการประกอบกันขึ้น ของ 3 ส่วน คือ

- “ที่ว่างในส่วนของที่ต่อเนื่อง (Space as Continuum)” คือ สภาพของที่ว่างอากาศซึ่งเคลื่อนไหวไม่สิ้นสุด สามารถกำหนดหรือแบ่งย่อยที่ว่างนี้ได้

- “ที่ว่างในส่วนองค์ประกอบของการปิดล้อม (Space as Enclosure)” ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องต่อปริมาตรที่เกิดขึ้น

- “ที่ว่างในส่วนของการรับรู้จากร่างกายที่อยู่ในที่ว่างนั้น ๆ (Space as Extension of Body)” ในส่วนนี้เป็นการอ้างอิงที่สร้างนิยามความหมายของที่ว่างให้เกิดขึ้น จากการมีตัวตนของมนุษย์ ผ่านร่างกายและความนึกคิดของคนนั้น ๆ ที่เคลื่อนไหวภายในที่ว่าง ทำให้ที่ว่างเดียวกันนั้นอาจ มีความต่างกันไป ในรายละเอียดตามแต่การรับรู้ พื้นฐาน และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล¹

¹ 1. เจนยุทธ ล่อใจ อป, เกรียงไกร เกิดศิริ, คุณลักษณะของที่ว่างทางสถาปัตยกรรมในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น: แนวทางการศึกษาสู่การออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย. ภาควิชาสถาปัตยกรรม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2558.

อิทธิพลจากสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vernacular architecture) หมายถึง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม เพื่อสนองความต้องการนั้น ๆ รูปแบบของสิ่งก่อสร้างอาจจะพัฒนาไปจากรูปแบบเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต โดยใช้วัสดุก่อสร้างที่หามาได้ตามท้องถิ่นนั้น ๆ

การก่อสร้างเป็นการช่วยเหลือกันในชุมชน จากบุคคลทุกเพศทุกวัยทั้ง เด็ก ผู้หญิง คนหนุ่ม-สาว คนเฒ่า-คนแก่ อาจเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการก่อสร้างหรือไม่มีก็ได้ การทำงานร่วมกันในชุมชนเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต เรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติอย่างเป็นธรรมชาติตามพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยของชุมชน

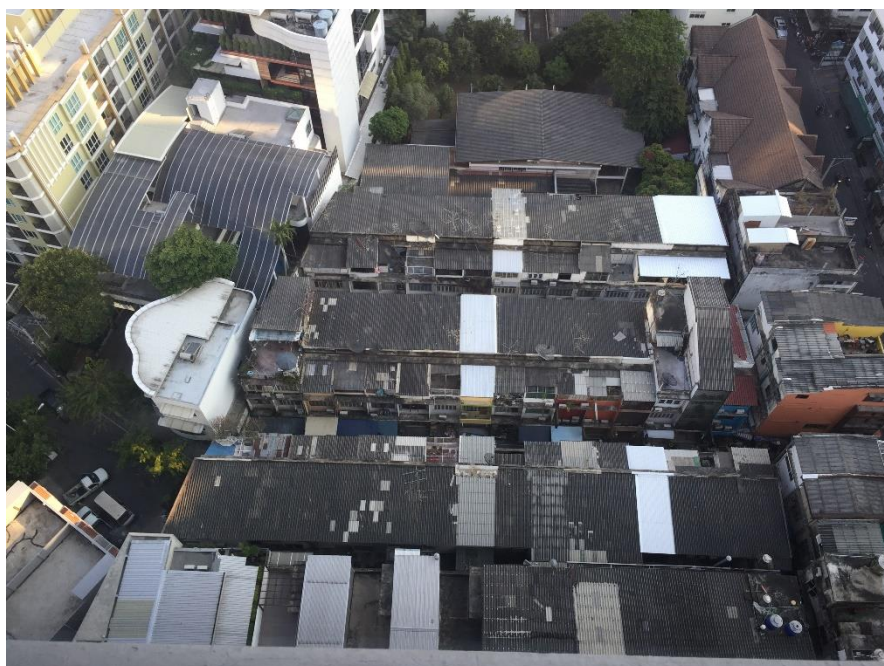
คำว่า “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น” นั้นย่อมาจากความถึง สถาปัตยกรรมที่ถือกำเนิดขึ้นมาจากภูมิปัญญาของชุมชนที่มีได้อยู่ในเมืองหลวง ส่วนใหญ่จะอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ อันเป็นชนบทห่างไกล จากความเจริญทางวัฒนธรรม ดังเช่นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของภาคอีสานอันกว้างใหญ่ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของภาคใต้ และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของภาคเหนือ เป็นต้น อิทธิพล ต่าง ๆ ที่หล่อหลอมให้ช่างหรือสถาปนิกพื้นบ้าน แต่ละภูมิภาคเหล่านั้น ได้สร้างสรรค์ผลงานออกมา ย่อมมีข้อแตกต่างกันออกไป ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งพอจำแนกถึงอิทธิพลเหล่านั้น ออกได้ดังนี้คือ อิทธิพลทางสภาพภูมิประเทศ อิทธิพลทางเผ่าชน อิทธิพลทางความเชื่อและศาสนา อิทธิพลทางสภาพเศรษฐกิจ อิทธิพลทางวัสดุและอุปกรณ์การก่อสร้าง อย่างไรก็ตาม เมื่อได้วิเคราะห์ลงไปสู่ปฐมเหตุของผลงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของแต่ละภูมิภาคเหล่านั้นแล้ว จะเห็นความสำคัญที่เป็นจุดเด่นร่วมกันประการหนึ่งก็คือ การสร้างที่มุ่งเน้นให้มีประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความงาม ซึ่งเป็นอุดมคติโดยทั่วไปของงานศิลปะพื้นบ้านทุกแขนง อาทิ งานปั้น, ทอ, หล่อ, ถัก, จักสานต่าง ๆ เป็นต้น ในทางสถาปัตยกรรมก็เช่นเดียวกัน การมุ่งเน้นเอาประโยชน์ใช้สอย (function) มาเป็นหลักสำคัญก่อนความงามนั้น จึงก่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่คล้ายคลึงกัน ถึงแม้ว่าภูมิประเทศจะอยู่ห่างไกลกันก็ตาม²

² 2. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น(vernacular architecture) [Internet]. 2558. Available from: <http://vernaculararchi.blogspot.com/2015/03/vernacular-architecture.html>, 2. Ibid.

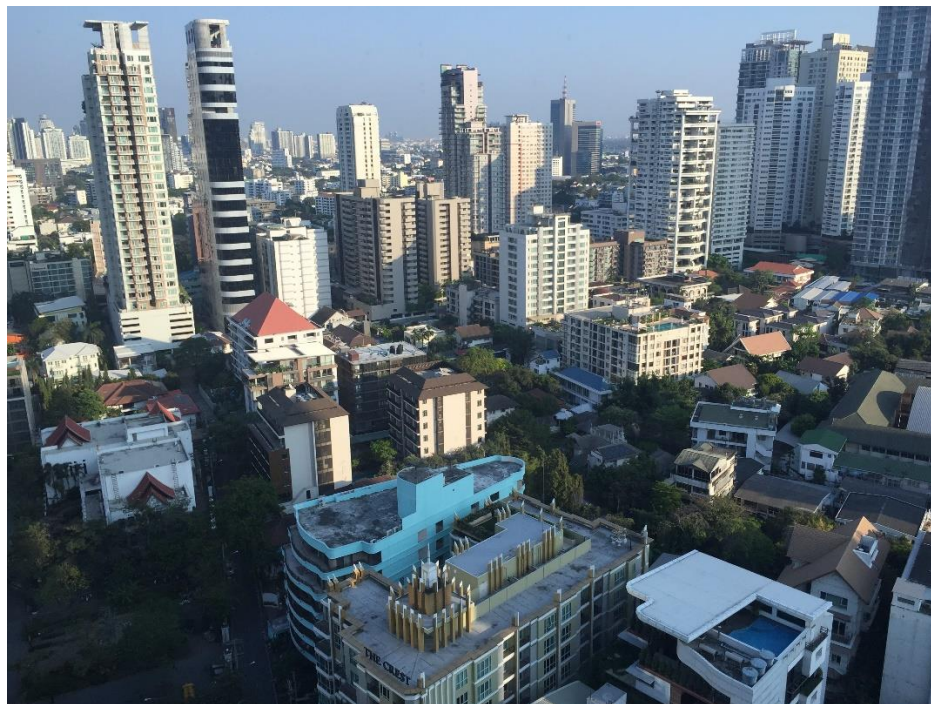
ภาพที่ 8 ภาพบ้านไทยในอดีต

ที่มา : ชุมชนตลาดน้ำอัมพวา โดยนาย สารัช สุภากา เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2560

ภาพที่ 9 ภาพถ่ายมุมสูงของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่แทรกตัวอยู่ท่ามกลางเมืองที่พบเห็นทั่วไป

ที่มา : โรงแรมแมริออท ควีนส์ปาร์ค ซอย สุขุมวิท 22 กรุงเทพมหานคร โดย นายสารัช สุภาภา ถ่าย
เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2560

ภาพที่ 10 ภาพถ่ายมุมสูงของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่แทรกตัวอยู่ท่ามกลางเมืองที่พบเห็นทั่วไป
ที่มา : โรงแรมแมริออท ควีนส์ปาร์ค ซอย สุขุมวิท 22 กรุงเทพมหานคร โดย นายสารัช สุภาภา ถ่าย
เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2560

ซึ่งจะเห็นได้ว่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในอดีตมีการปรับตัวให้อยู่กับสภาพของสังคมในปัจจุบัน
แทรกตัวอยู่ท่ามกลางตึกกรมบ้านช่องที่มีการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา เป็นผลทำให้ลักษณะรูปร่าง
ของสถาปัตยกรรมดูบิดเบี้ยวแออัดเปลี่ยนไปตามพื้นที่ ซึ่งเปรียบเสมือนได้กับรูปแบบของ
สถาปัตยกรรมในงานจิตรกรรมไทย ที่ใช้ว่างกับความงามที่เหลื่ออยู่มาประสานกัน โดยไม่คำนึงถึง
ความถูกต้อง เป็นการจำลองรูปแบบในอุดมคติของช่างเขียนในอดีต ถึงแม้ว่าจะไม่สัมพันธ์กัน
โดยตรงแต่มาจากรากฐานวัฒนธรรมเดียวกัน อันเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมที่
เปลี่ยนแปลงไป

อิทธิพลจากสถาปัตยกรรมในจิตรกรรมไทย

ฉากพื้นหลังภาพในงานจิตรกรรมไทยนิยมเขียนเป็นฉากสถาปัตยกรรม และฉากธรรมชาติ ให้เห็นเป็นทิวทัศน์ลึกเข้าไปในภาพ โดยมีเส้นขอบฟ้า (Horizontal Line) ขึ้นบริเวณขอบบนเกือบสุดภาพ เนื้อที่หนึ่งในสี่ของพื้นที่ภาพบริเวณนี้ จะเป็น ภาพคน สัตว์ สถาปัตยกรรม และธรรมชาติ จะถูกลำดับขนาดให้เล็กลง เพื่อต้องการผลลวดตาแลดูภาพให้มีความลึกเข้าไป ส่วนบริเวณพื้นที่ภาพนอกนั้นจะใช้ระบบภาพขนาดเท่ากัน สร้างความลึกของภาพแบบซ้อนภาพตั้งขึ้นเรื่อย ๆ สิ่งใดอยู่ใกล้จะเขียนไว้ล่างสุดของภาพ สิ่งใดอยู่ลึกถัดเข้าไปก็ใช้วิธีซ้อนภาพเขียนถัดสูงขึ้นมาเรื่อย ๆ ลักษณะทั่วไปเป็นภาพมองจากที่สูง (Bird Eye View) สถาปัตยกรรมทั้งหมดนิยมใช้ระบบการเขียนแบบทัศนียวิสัยแบบเส้นขนาน (Parallel Perspective)

ในจิตรกรรมไทยใช้สถาปัตยกรรมเป็นเสมือนพื้นหลังของภาพคน มีความมุ่งหมายเพียงเพื่อแสดงตำแหน่งของเรื่องราวว่า ภาพคนอยู่ในที่ใด กำลังแสดงเรื่องราวอะไร เป็นส่วนเสริมหลักๆ ในจิตรกรรมไทย ข้อสำคัญคือ ไม่คำนึงถึงขนาดความสัมพันธ์ที่เป็นจริงเลยภาพบุคคล เช่น ภาพเทพยดา ภาพกษัตริย์ นางกษัตริย์ ทิบรรจุในสถาปัตยกรรม จะบรรจุแบบให้คับพื้นที่ภาพ จะเห็นได้ว่าจะไม่ทิ้งหรือปล่อยเนื้อที่ว่างของอากาศระหว่างตัวภาพกับสถาปัตยกรรมมากนัก และมีการพัฒนาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยวิธีการขยายภาพสถาปัตยกรรมให้มีขนาดใหญ่มากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีการลดขนาดภาพคนที่ต้องบรรจุลงในสถาปัตยกรรมนั้นมีขนาดเล็กลงบ้าง การขยายขนาดสถาปัตยกรรมให้ใหญ่ขึ้น และการลดขนาดตัวคนให้เล็กลง ทำให้เกิดพื้นที่ว่างระหว่างตัวสถาปัตยกรรมกับตัวคนมากเกินไป ขนาดสัมพันธ์ของภาพขาดความต่อเนื่องแบบเป็นลำดับ ซึ่งช่างเขียนแก้ปัญหาโดยการเพิ่มลึกลงเป็นพื้นหลังภาพตัวบุคคล โดยฉากลึกลงจะคั่นอยู่ระหว่างตัวภาพบุคคลและตัวสถาปัตยกรรม³ มีการใช้ระนาบและที่ว่างที่เหลืออยู่ให้เกิดความงาม โดยเพิ่มลดตัดตอนรูปแบบตัวสถาปัตยกรรมปรับให้ลงตัวกับพื้นที่จึงทำให้ลักษณะของสถาปัตยกรรมดูบิดเบี้ยว เพื่อให้แทรกตัวอยู่ในพื้นที่ที่กำหนดให้ลงตัวได้

³ 3. สุขพร. ช. พิพิธภัณฑสถานภาพจิตรกรรมฝาผนังไทย = Museum of Thai Mural paintings / โดย ชาญวิทย์ สุขพร 2547. ก-ต, 177 แผ่น : ภาพประกอบสี, แปกน ; 30 ซม. p.

ภาพที่ 11 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

ที่มา : วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยนาย สารัช สุภาภา เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2557

ภาพที่ 12 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดมหาสมณาราม

ที่มา : วัดมหาสมณาราม จังหวัดเพชรบุรี โดยนาย สารัช สุภาภา เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2554

อิทธิพลทางคณิตศาสตร์กับงานศิลปะ

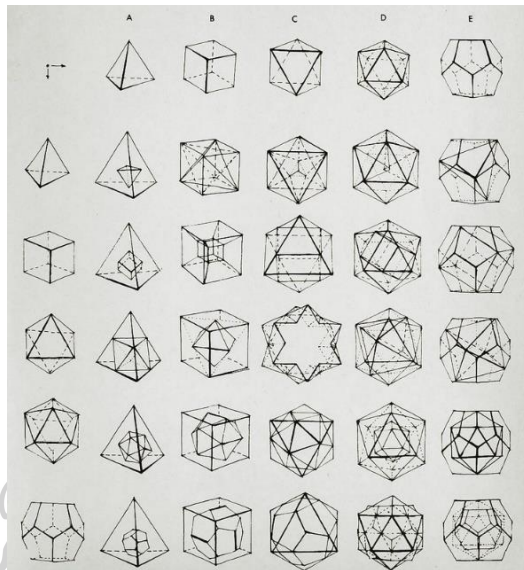
คณิตศาสตร์ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับ แบบ รูป และความสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อสรุปและนำไปใช้ประโยชน์ คณิตศาสตร์มีลักษณะเป็นภาษาสากลที่ทุกคนเข้าใจตรงกันในการสื่อสาร สื่อความหมาย และถ่ายทอดความรู้ระหว่างสิ่งต่าง ๆ

คณิตศาสตร์ มีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นศาสตร์ที่มุ่งเน้นค้นคว้าเกี่ยวกับโครงสร้างนามธรรมที่ถูกกำหนดขึ้นผ่านทางกลุ่มของสัจพจน์ซึ่งมีการให้เหตุผลที่แน่นอนโดยใช้ตรรกศาสตร์สัญลักษณ์ และสัญกรณ์คณิตศาสตร์ โดยทั่วไปคณิตศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและโครงสร้าง การเปลี่ยนแปลง และปริภูมิ⁴

ความงามของคณิตศาสตร์ประกอบด้วยความมีระเบียบ และความกลมกลืนที่เกิดขึ้นภายใน ซึ่งนักคณิตศาสตร์นอกจากจะเป็นนักคิดแล้วจำเป็นต้องเป็นผู้มีจินตนาการ ช่างสังเกต มีความละเอียดรอบคอบ รู้จักเลือกคำต่าง ๆ มาใช้ได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งการให้เหตุผลอย่างสมเหตุสมผล รวมถึงการถ่ายทอดสิ่งที่พิสูจน์ได้แล้วออกมาอย่างมีระบบระเบียบ เป็นขั้นเป็นตอนอย่างชัดเจน เช่น ความงดงามของตัวเลข ความงดงามของคณิตศาสตร์ในธรรมชาติ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยใช้รูปร่าง รูปทรงทางเรขาคณิต⁵ เมื่อนำรูปทรงหลาย ๆ รูปมาวางใกล้กัน รูปเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์ดังจุด หรือผลักไส ซึ่งกันและกัน การประกอบกันของรูปทรง อาจทำได้โดยใช้รูปทรงที่มีลักษณะใกล้เคียงกันรูปทรงที่ต่อเนื่องกัน รูปทรงที่ซ้อนกัน รูปทรงที่ผนึกเข้าด้วยกัน รูปทรงที่แทรกเข้าหากัน รูปทรงที่ผสานเข้าด้วยกัน หรือ รูปทรงที่บิดพันกัน การนำรูปเรขาคณิต รูปอินทรีย์ และรูปอิสระมาประกอบเข้าด้วยกัน จะได้รูปลักษณะใหม่ ๆ อย่างไม่สิ้นสุด

⁴ 4. คณิตศาสตร์คืออะไร [Internet]. 2554. Available from: <https://www.slideshare.net/JiraprapaSuwannajak/ss-8737843>.

⁵ 5. โครงสร้างและธรรมชาติของคณิตศาสตร์ [Internet]. 2558. Available from: http://pondpaphon.blogspot.com/2015/09/blog-post_96.html.

ภาพที่ 13 ภาพรูปทรงทางเลขาคณิต

ที่มา : **china white** , เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก

<https://www.pinterest.com/pin/357543657897202416/>

ภาพที่ 14 ภาพรูปทรงทางเลขาคณิต

ที่มา : **Tabitha Bianca Brown** , เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก

<http://thepairabirds.com/filter/nature/Rocks-and-Gems>

อิทธิพลจากศิลปกรรม

อิทธิพลทางศิลปะ

ศิลปวัฒนธรรมอื่นนอกเหนือจากยุโรปได้กลายเป็นความสามารถเข้าถึงได้และพบว่ามีทางเลือกอื่นของ การอธิบายประสบการณ์ภาพกับศิลปิน โดยปลายศตวรรษ ที่ 19 ศิลปินจำนวนมาก รู้สึกว่า จำเป็นต้องสร้างรูปแบบใหม่ ของศิลปะซึ่งจะครอบคลุม การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานที่จะจัดขึ้นในเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ และปรัชญา แหล่งที่มาจากศิลปินแต่ละคนดึงข้อโต้แย้งทางทฤษฎีของพวกเขา มีความหลากหลาย และสะท้อนให้เห็น การเข้าครอบครองก่อนทางสังคม และทางปัญญา ในทุกพื้นที่ของวัฒนธรรมตะวันตกในเวลานั้น

นามธรรมเรขาคณิต (Geometry Abstraction) เป็นหนึ่งในรูปแบบของศิลปกรรม ที่ยึดเอา รูปทรงเรขาคณิต เป็นหลัก แต่ก็ไม่เสมอไป นำมาจัดองค์ประกอบ อยู่ในพื้นที่แบบไม่ลวงตาไม่แสดงเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ นามธรรมที่มีลักษณะเป็นวัตถุนิยม อย่างเช่น ศิลปินกลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) โดยมี คาซิมีร์ มาเลวิช (Kasimir Malevich) เป็นผู้ริเริ่ม ต่อมาคือ ปีเอท์ มองเดรีซ (Piet Mondrian) และมางอกงามสูงสุดในงานของ โจเซฟ แอลเบอร์ส (Josef Albers) ผลงานของศิลปินที่มีความคิดแบบนี้ มีการจัดระเบียบของรูปทรง มีกฎเกณฑ์เป็นสากล ใช้เหตุผลวิเคราะห์วัตถุ เป็นขั้นๆ แล้วเลือกสรรแต่ส่วนที่เป็นสาระแท้จริง จนถึงสภาพบริสุทธิ์ของรูปทรง ที่มีการประสานลงตัวเป็นอย่างดีระหว่างรูปทรงกับที่ว่าง มีระเบียบชัดเจน

ภาพที่ 15 ภาพผลงานของ Kasimir Malevich, Suprematism, 1915, Oil on canvas.

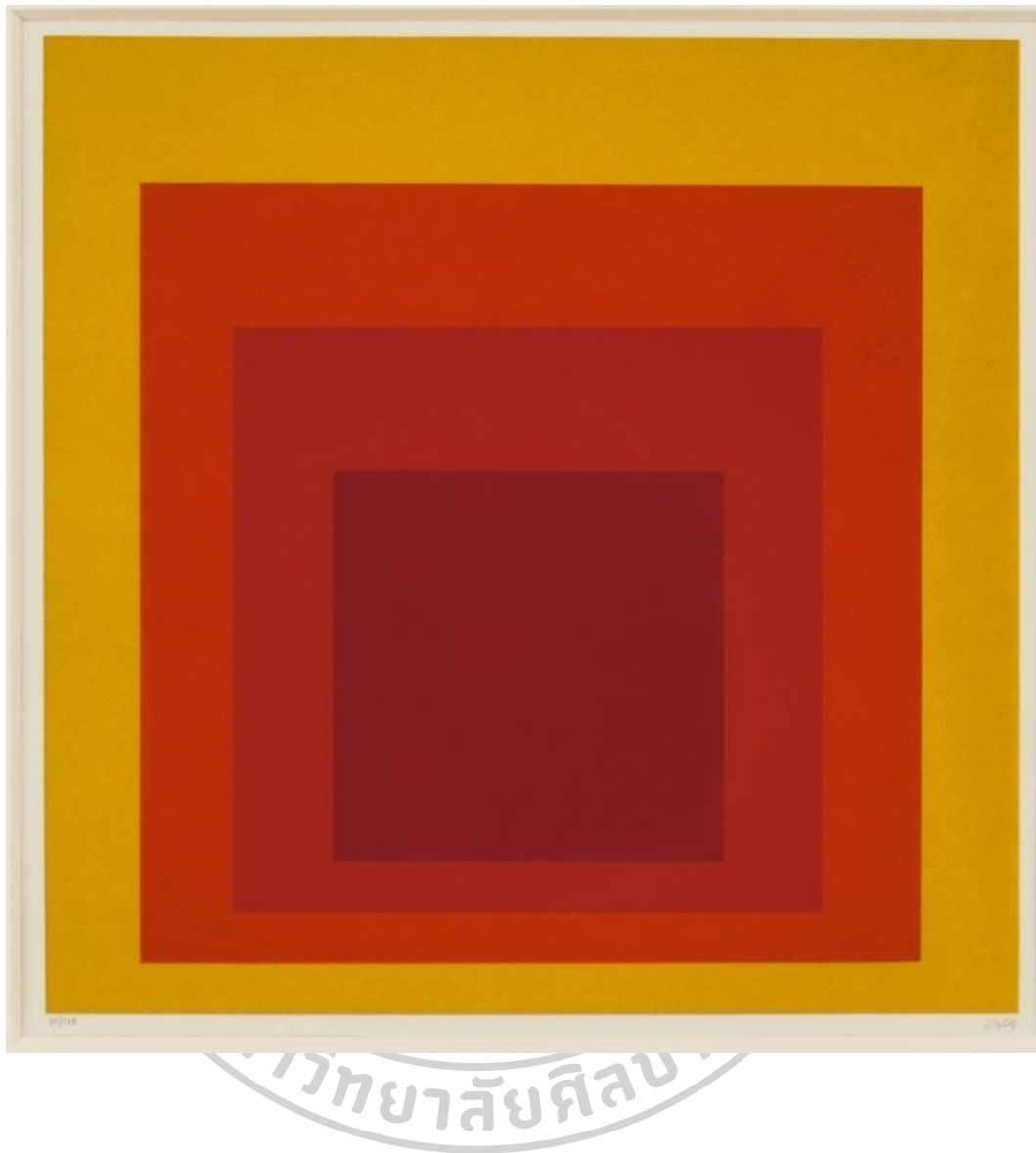
ที่มา: Tate Modern, **Kasimir Malevich, Suprematism**, เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก

<http://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/exhibition/malevich>

คาซิมิร์ มาเลวิช (Kasimir Malevich) จิตรกรชาวรัสเซียผู้บุกเบิกงาน ศิลปะนามธรรมเรขาคณิต และ ตัวต้นเหตุของการเคลื่อนไหว Suprematism มาเลวิช พัฒนารูปแบบนามธรรมของเขาเองอย่าง เครื่องคิด ในองค์ประกอบ ทางเรขาคณิตสี่เหลี่ยม และรูปสามเหลี่ยม รูปแบบงานในลักษณะนี้จน กลายเป็นที่รู้จักกัน “Suprematism” อ้างถึง ความสูงสุดของ “ความรู้สึกทาง ศิลปะบริสุทธิ์” ใน ภาพวาดแรกของเขา ที่ได้นำเสนอ รูปแบบทางเรขาคณิต ในช่วงจำกัดของสี บางครั้งใช้สีดำเพียง อย่างเดียว กับพื้นหลังสีขาว ต่อมา เขาแนะนำ ช่วงกว้างของสี รวมทั้งรูปสามเหลี่ยม วงกลม และ รูปทรง โค้ง จากรูปทรงเรขาคณิตแบบง่าย ท่ามกลางการพัฒนาศิลปะ ที่สำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 20 เขากล่าวว่าได้มาถึงความเป็นที่สูงสุดของ ศิลปะนามธรรม โดยการปฏิเสธการแสดงวัตถุประสงค์ ความไม่มีขอบเขต อย่างไร้ขีดจำกัด ความรู้สึกที่เต็มไปด้วยความสุข ของการที่ปล่อยให้มันเป็นอิสระ และความรู้สึกบริสุทธิ์ ของจิตวิญญาณ

โจเซฟ แอลเบอร์ส (Josef Albers) ศิลปินอเมริกันเยอรมัน ภาพนี้ โจเซฟ เขียนขึ้นเพื่อ ศึกษาผลกระทบของสี ที่จ่อประสาทตา เขาได้เผยแพร่ผลการวิจัยในระบบนี้เรียกว่า ปริมาณการ ปฏิสัมพันธ์ของสี แอลเบอร์ส ใช้สีเหลี่ยมที่ซ้อนกันเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของสี ศิลปะนามธรรม แบบเรขาคณิต เป็นรูปแบบศิลปะนามธรรม ที่มีการใช้งานรูปแบบทางเรขาคณิตแต่ก็ไม่เสมอไป จัด อยู่ในพื้นที่ ที่ไม่เกี่ยวกับการลวงตา และนำมาจัดองค์ประกอบร่วมกันไม่ได้มีวัตถุประสงค์ หรือ สัญลักษณ์⁶

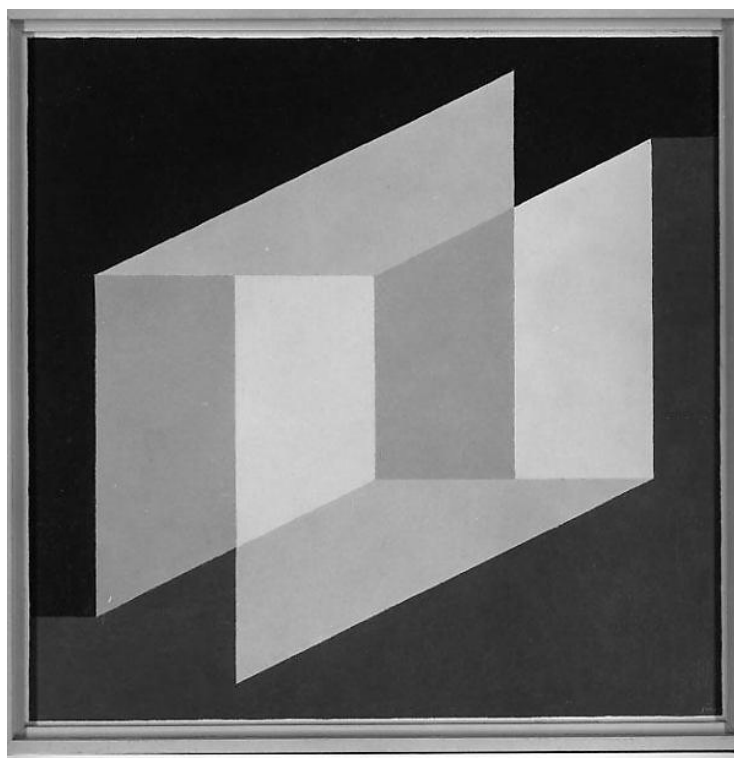
⁶ 6. สุนทรี เฉลียวพงษ์. สัญลักษณ์แห่งจิต = Spiritual signs, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปบัณฑิต สาขาวิชาจิตรกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร 2553. ญ, 55 แผ่น : ภาพประกอบสี ; 29 ซม. p.

ภาพที่ 16 ภาพผลงานของ Josef Albers, Hommage au Carré, 1965, Screenprint.

ที่มา: Susan Sheehan, **Josef Albers, Hommage au Carré**, เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2560, เข้าถึงได้

จาก <http://www.susansheehangallery.com/artists/josef-albers/images/5>

ภาพที่ 17 ผลงานของ Josef Albers, Indicating Solids, 1949, Oil on Masonite.

ที่มา: The Met, **Josef Albers, Indicating Solids**, เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/481027>

การแสดงการวางตากันของรูปทรงเลขาคณิต ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกถึงความสำคัญต่อหลักการทางความคิด ของศิลปิน ในกลุ่มนี้ นำเอาหลักการ ของการจัดระเบียบรูปทรง มาใช้เป็นสาระ รวมไปถึงความบริสุทธิ์ของรูปทรง เป็นรูปทรงที่มีการประสานอย่างลงตัว ระหว่างรูปทรงกับที่ว่าง มีระเบียบชัดเจน

การแสดงออกทางศิลปะ หรือการแสดงออก ของอารมณ์ ทางสุนทรียภาพ การประกอบกันของรูปทรงเลขาคณิต บังเกิดเป็นรูปทรงนามธรรม ที่เกิดจากการประกอบกันของทัศนธาตุ ผ่านกระบวนการในการแสดงระนาบ รูปทรงนามธรรม

บทที่ 3

องค์ประกอบและกระบวนการสร้างสรรค์

ไม้เป็นวัสดุที่ข้าพเจ้าเลือกที่จะนำมาใช้และมีความสำคัญในผลงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม้เป็นวัสดุที่เป็นธรรมชาติและเป็นตัวแทนของช่วงเวลาที่ผ่านมา ทั้งสีของไม้และลักษณะพื้นผิวของไม้ที่เกิดขึ้นจริงตามอายุการใช้งาน ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงบ้านไม้ในอดีตที่กำลังจะสูญหายไป แผ่นไม้ที่ข้าพเจ้านำมาปะติดนั้นเป็นแผ่นไม้ที่ได้มาจากผนังบ้านที่ถูกรื้อถอดแล้ว นำมาสร้างรูปจำลองแบบของบ้านไม้ ไม่ว่าจะเป็น ผนังไม้ ประตู หน้าต่าง ช่องลม เป็นต้น

ข้าพเจ้ามีความรู้สึกชื่นชอบประทับใจรูปแบบและลักษณะของบ้านเรือนโบราณ ที่มีเสน่ห์ชวนให้นึกถึงวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตที่อยู่อย่างพออยู่พอกิน เอื้อเพื่อเอื้อแก่กัน ซึ่งในปัจจุบันเหลือน้อยเต็มที ดังนั้นข้าพเจ้าจึงนำลักษณะบ้านไม้แบบเก่า มาลดทอนลักษณะความเป็นจริง รายละเอียดต่างของรูปทรง และสร้างรูปทรงขึ้นมาใหม่ในแบบศิลปะนามธรรม ด้วยวิธีการสร้างรูปทรงจากองค์ประกอบของทัศนธาตุ เพื่อเป็นตัวแทนให้คนในสังคมปัจจุบันตระหนักถึงวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตที่อยู่อย่างเรียบง่าย พอเพียงที่กำลังจะเปลี่ยนไปแต่ยังคงกลิ่นอายความเป็นพื้นถิ่นของไทยที่ยังหลงเหลืออยู่ ซึ่งมีการกำหนด ขอบเขตของฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษา และกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน จะทำให้ผลงานมี ประเด็นและรูปแบบที่ชัดเจน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

1. การประมวลความคิด
2. การศึกษาหาข้อมูล
3. การวิเคราะห์ผลงาน
4. การเรียบเรียงข้อมูลและสร้างแบบร่าง
5. วัสดุอุปกรณ์และเทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

1. การประมวลความคิด

เริ่มจากกาวิเคราะห์ ความคิดความรู้สึกที่มีต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกับความรู้สึก ทางด้านรูปทรงของโครงสร้างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และลักษณะของ สถาปัตยกรรมในงานจิตรกรรมไทย นำที่คลี่คลายตัดทอน เปลี่ยนแปลงรูปทรง และสร้างรูปทรง ขึ้นมาใหม่จากความรู้สึกส่วนตัว ถ่ายทอดออกมาด้วยลักษณะของ ระบายของเส้น รูปทรงที่บิด เบี้ยว ที่ไม่เป็นไปตาม perspective ซึ่งมีระเบียบและไร้ระเบียบด้วยจังหวะ ที่ถูกปรับเปลี่ยนไปตาม พื้นที่ว่าง เป็นการผสมผสานความรู้สึกส่วนตัวลงไป ทำให้รูปทรงในงานลักษณะนี้ เป็นรูปทรงที่ทำ หน้าที่ให้กับตัวมันเองไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามธรรมชาติ ตามทัศนคติของข้าพเจ้า

2. การศึกษาหาข้อมูล

ข้อมูลจากวิถีการดำเนินชีวิต เป็นการค้นคว้าข้อมูลสภาพสังคม วิถีชีวิตในสังคมปัจจุบัน ทั้งการกิน การอยู่ การนอน การทำมาหากิน การสังเกตสิ่งก่อสร้าง บ้านเรือนที่พักอาศัย จาก ประสบการณ์ในกาศึกษาจากแหล่งข้อมูลจริงรวมทั้งศึกษาจากเอกสารตำรา ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ในสังคมปัจจุบัน เพื่อเป็นพื้นฐานการสร้างสรรค์ผลงาน

ข้อมูลจากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สิ่งก่อสร้างอาคารชานเมืองเป็นสื่อที่นำมาแสดงออกถึงวิถี การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยศึกษาสภาพสิ่งก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดย เชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

ข้อมูลจากสถาปัตยกรรมในจิตรกรรมไทย ลักษณะ โครงสร้างรูปทรงจากจิตรกรรมฝาผนัง แบบไทยประเพณี โดยเฉพาะมุมมอง ระบาย พื้นที่ว่าง เส้น ที่ลวงตา นำมาใช้ประกอบหลักการสร้าง ภาพ

ข้อมูลจากรูปทรงในหลายๆมุมมองที่พบเห็นได้ในลักษณะของโครงสร้างทาง สถาปัตยกรรม ที่มีส่วนคล้ายกับรูปทรงทางเลขาคณิต

ข้อมูลจากการถ่ายภาพ ข้าพเจ้าได้ออกไปสำรวจและศึกษาสถานที่จริงแล้วบันทึกด้วย ภาพถ่าย เพื่อจะได้เป็นการนำมาศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมในเรื่องรูปทรง ปริมาตรของแสง

และเงา สี และมิติของความลึก รวมไปถึงรายละเอียดของวัตถุต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการ
สร้างสรรค์งาน ตามความเหมาะสม

ข้อมูลจากการสเก็ตภาพ เป็นการนำเอาข้อมูลจากการถ่ายภาพมาทำการสเก็ตสร้างให้เกิด
ลักษณะของงานตามที่ต้องการ มีทั้งการตัดทอนส่วนที่ไม่ต้องการ และแก้ไขเพิ่มเติมบางส่วนให้ได้
รูปทรงและเรื่องราวในแนวทางที่ต้องการอย่างสมบูรณ์และเหมาะสม

3. การวิเคราะห์ผลงาน

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ในวิทยานิพนธ์ชุดนี้ เป็นผลงานในรูปแบบ 2 มิติ มี
ลักษณะคล้ายประติมากรรมนูนสูง กึ่งลอยตัวเป็นการผสมกันทางรูปแบบวิธีการสร้างสรรค์
เพื่อความน่าสนใจ โดยการเพิ่มมิติมุมมอง ระบายความนูน สูงต่างกัน ทำให้มุมมองของแต่ละองศา
ในการมองส่งผลให้ผลงานมีการเปลี่ยนแปลงไปตามองศาและมุมมอง สามารถมองได้รอบตัว
ผลงาน โดยใช้มุมมอง ระบาย พื้นที่ว่าง เส้น ที่ลวงตา ที่นำมาใช้เป็นหลักการสร้างองค์ประกอบ
ทางความคิดใหม่

เส้น เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในงานผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ โดยมีลักษณะเป็นแบบแผน
ถูกจัดเรียงอย่างมีระเบียบ ทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดรูปร่าง รูปทรง ของระนาบ และพื้นที่ว่าง ของ
ผลงาน รวมไปถึงการทิศทางนำสายตาจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เป็นการประสานกันของเส้นที่
สอดรับกันไปมาในลักษณะต่าง ๆ ให้จังหวะของเส้นเกิดมิติที่ลวงตา

ระนาบ และ ที่ว่าง ผลงานสร้างสรรค์สร้างชุดนี้มุ่งเน้นให้ความสำคัญ การปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
ระนาบ และพื้นที่ว่างด้วยการใช้ จังหวะของเส้นที่มีความห่าง ถี่ ทิศทาง น้ำหนักของสีที่เกิดจาก
ระนาบที่ทับซ้อนที่ไม่เท่ากัน เป็นการแสดงให้เห็นถึงความงามที่เกิดจากการผสมผสานของระนาบ
และที่ว่าง ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ที่ตัดทอนรูปทรง รายละเอียด เหลือแต่เพียงสาระสำคัญ ซึ่งเป็น
ใจความสำคัญของผลงานสร้างสรรค์สร้างชุดนี้

4. การเรียบเรียงข้อมูลและสร้างแบบร่าง

โครงสร้างและองค์ประกอบเกิดจากรูปทรงที่ได้จินตนาการผสมกับโครงสร้างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และโครงสร้างของสถาปัตยกรรมในงานจิตรกรรมไทย ให้มีลักษณะแบบนามธรรม โดยการลดทอนคลี่คลาย สลายความเป็นจริง ซึ่งบางส่วนมีการเพิ่มเติมหรือสร้างขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์ตามการแสดงออกทางความรู้สึกส่วนตัว

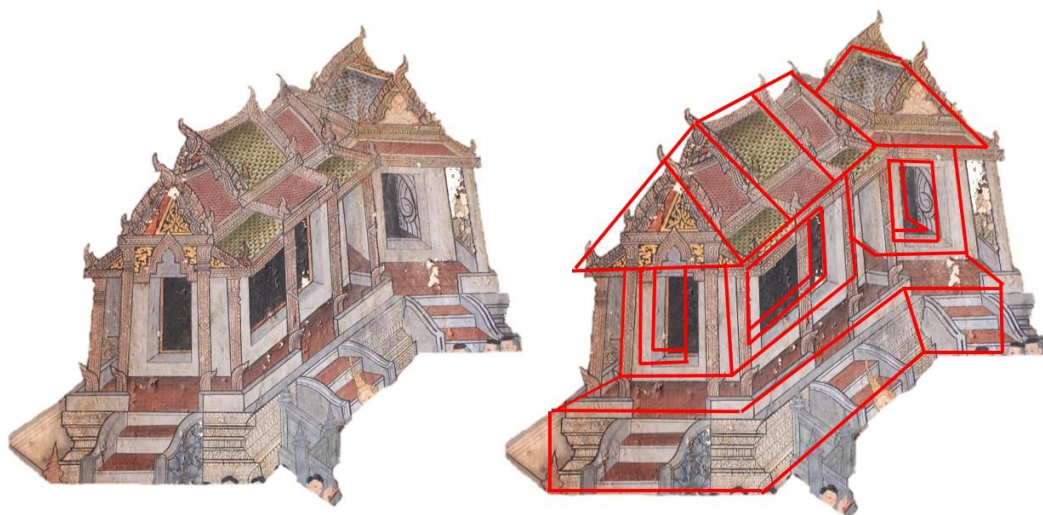
การแสดงออกทางรูปธรรม

เป็นกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อออกแบบผลงาน ก่อนที่จะสร้างสรรค์ผลงานจริง โดยการนำข้อมูลของโครงสร้างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และโครงสร้างภาพจากงานจิตรกรรมฝาผนังแบบไทยประเพณี โดยนำเอาเส้น โครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการประกอบกันของ มุมมอง ระนาบ พื้นที่ว่าง เส้น ที่ลวงตา มาคัดกรอง มองหาความเป็นไปได้ของรูปร่างใหม่ ๆ สำหรับสร้างเป็นรูปร่างของผลงาน

ภาพที่ 18 ภาพรูปแบบสถาปัตยกรรมในจิตรกรรมฝาผนัง วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร

ภาพที่ 19 ภาพแบบของรูปร่างของสถาปัตยกรรมในงานจิตรกรรมที่นำมาถอดแบบเป็นเส้น
โครงสร้าง

ภาพที่ 20 ภาพของรูปทรงของสถาปัตยกรรมในงานจิตรกรรมที่นำมาถอดแบบให้เหลือแต่ระนาบ
พื้นที่ว่าง เส้น ที่ลวงตา และลดทอนรายละเอียดให้เหลือแต่เส้น โครงสร้าง

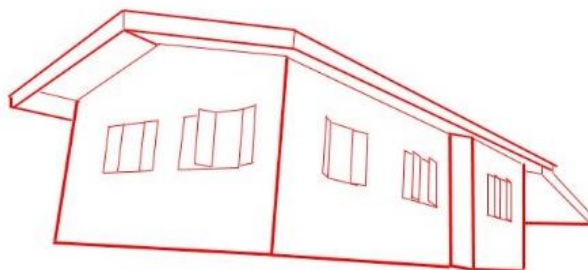
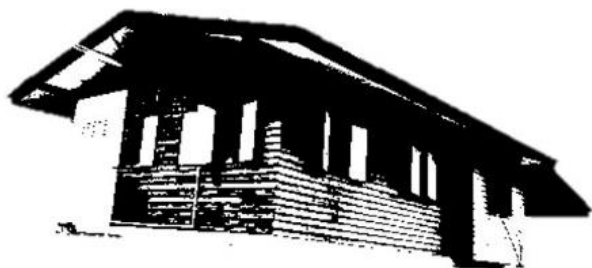
ภาพที่ 21 ภาพร่างผลงาน และ โครงความคิดเพื่อหาความเป็นไปได้ของรูปร่างใหม่ ๆ สำหรับสร้าง
เป็นรูปร่างของผลงาน

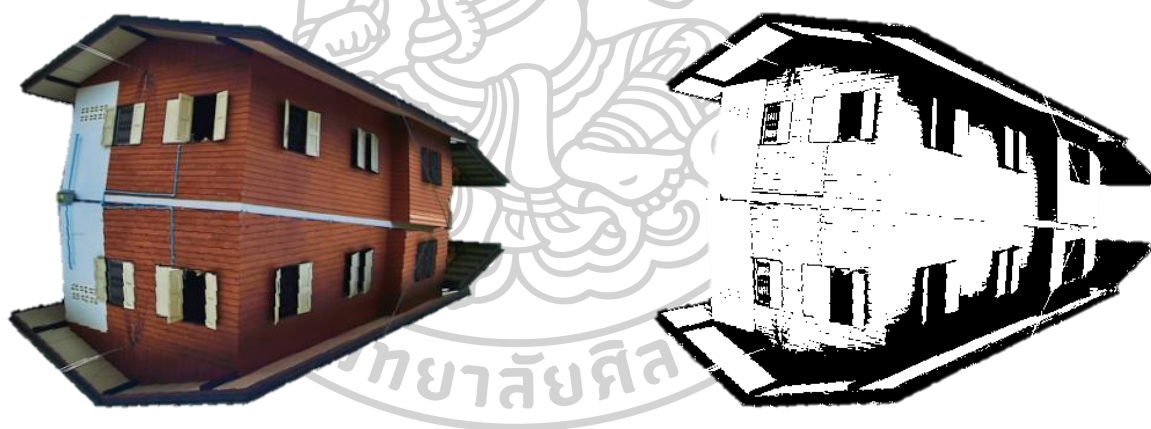
ภาพที่ 22 ภาพถ่ายมุมมองของบ้าน ตามมุมมอง perspective และความน่าสนใจของรูปทรง

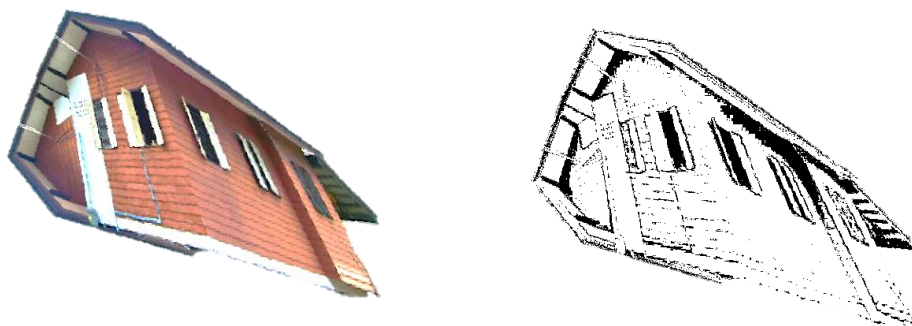
ภาพที่ 23 ภาพแบบของรูปร่างของสถาปัตยกรรมที่นำมาถอดแบบเป็นรูปทรง โครงสร้าง

ภาพที่ 24 ภาพแบบลายระเอียดตามมุมมอง และรูปร่างโดยรวม

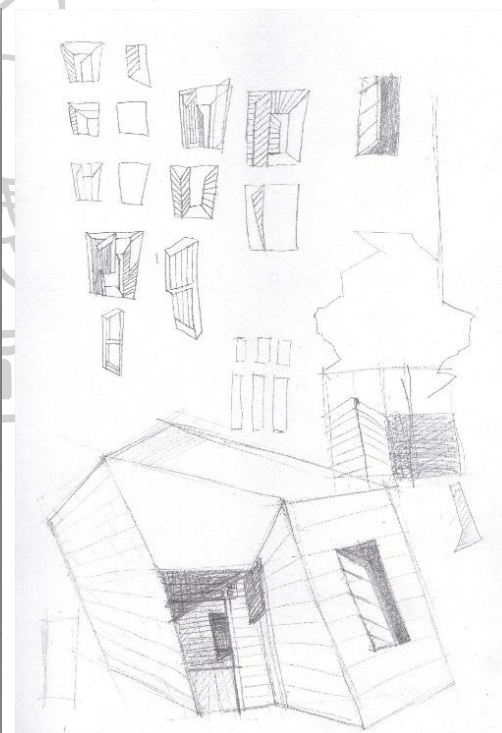
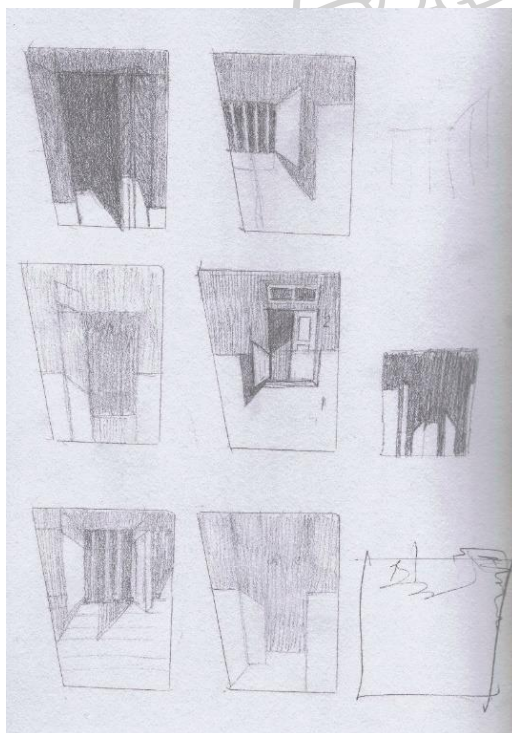
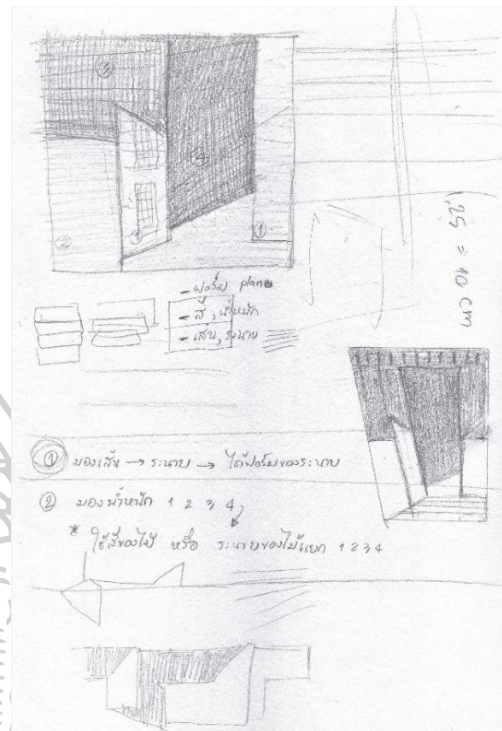
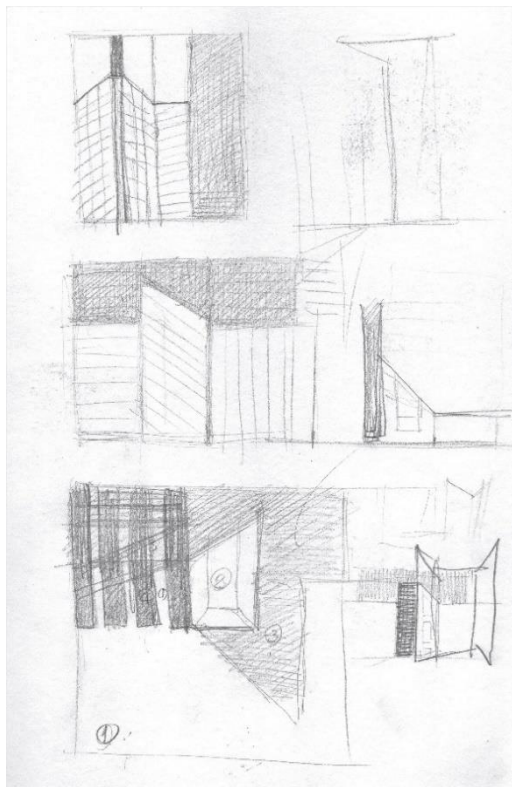
ภาพที่ 25 ภาพการตัดต่อรูปทรงจากแรงบันดาลใจ

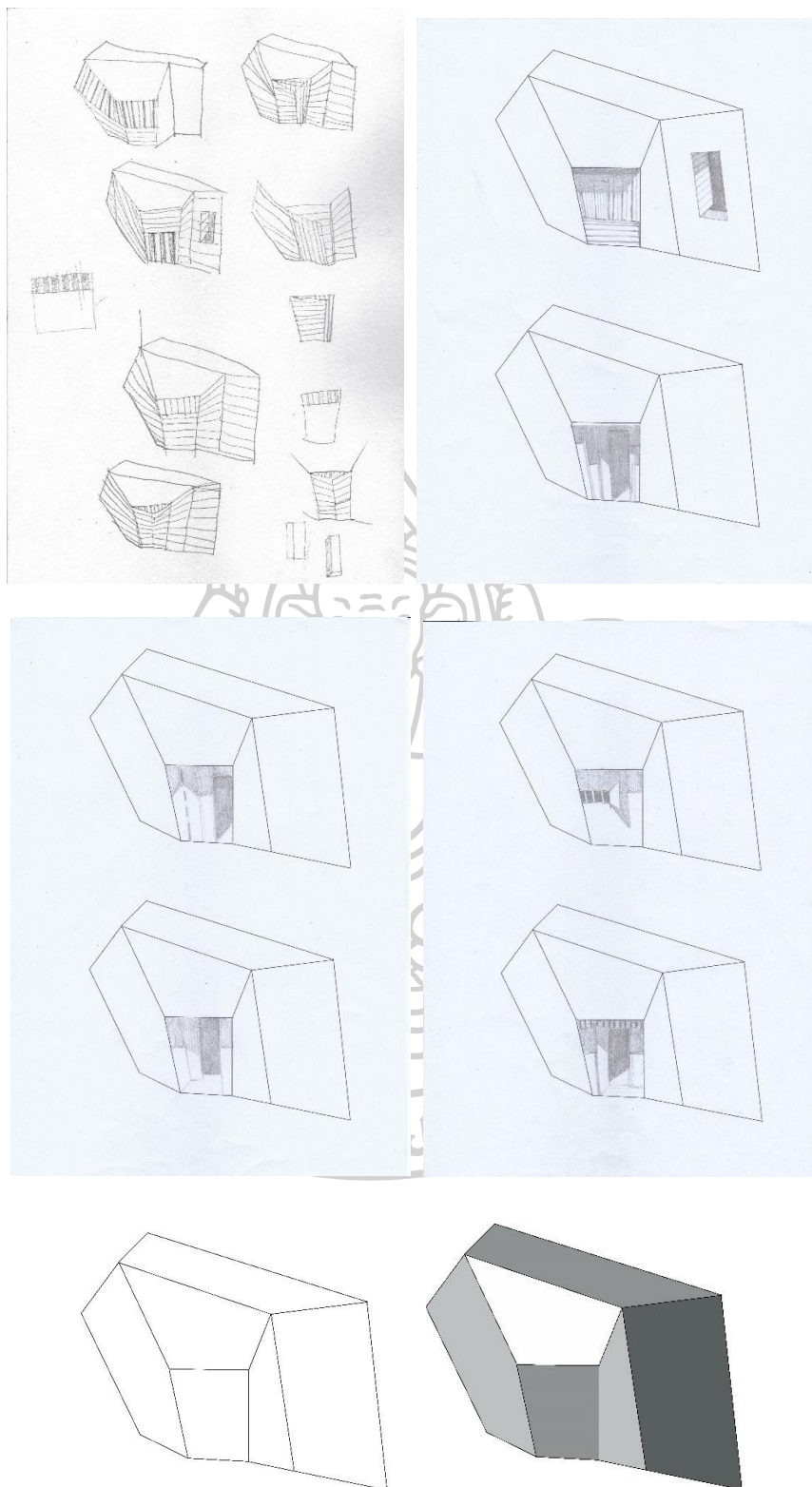
ภาพที่ 26 ภาพการตัดต่อรูปทรงจากแรงบัลดาลใจที่ถอดแบบออกมาเป็นเส้น โครงสร้าง

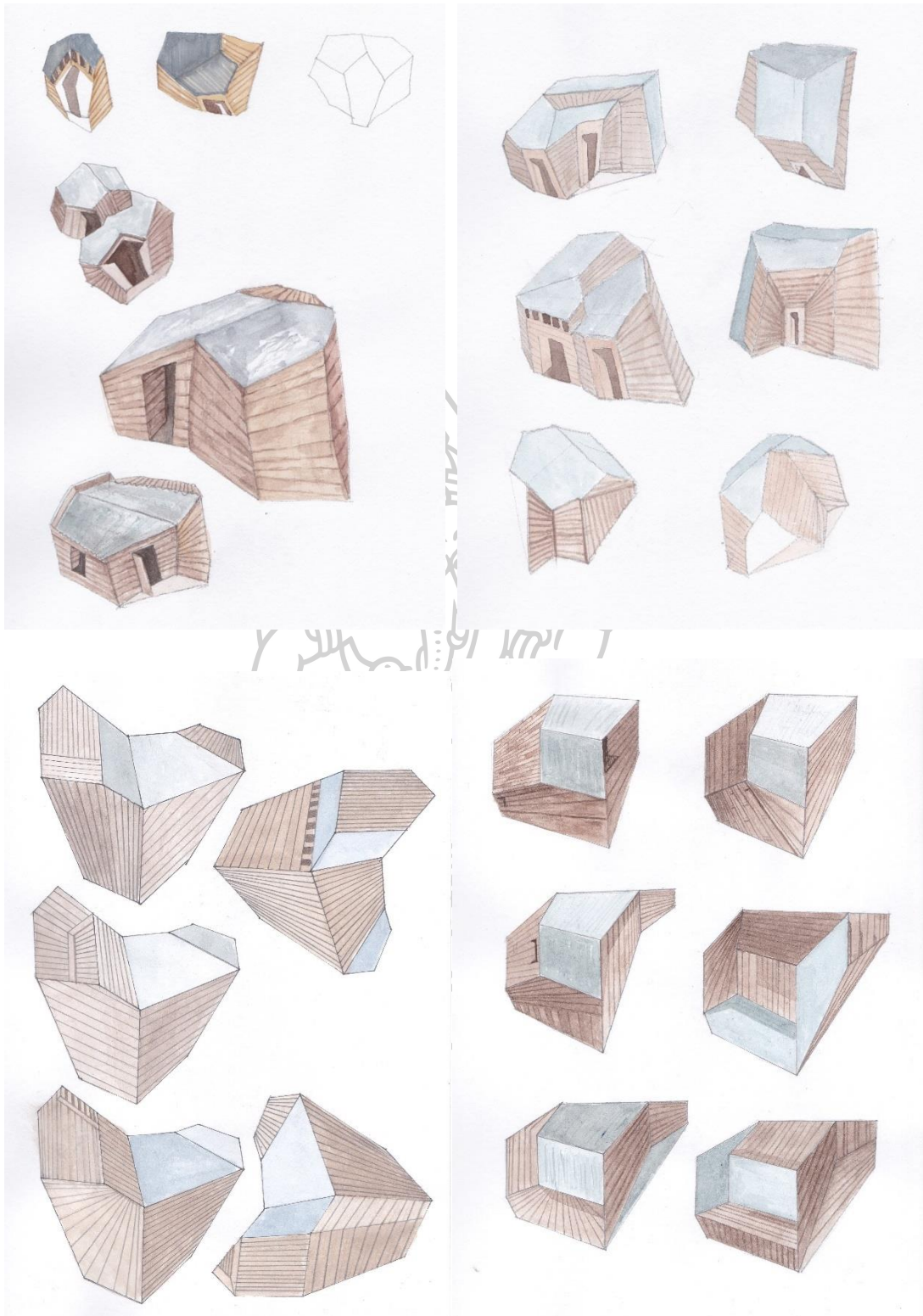
ภาพที่ 27 ภาพการตัดต่อรูปทรงจากแรงบัลดาลใจที่ถอดแบบออกมาเป็นเส้น โครงสร้างโดยการปรับให้ลงตัวมากขึ้น

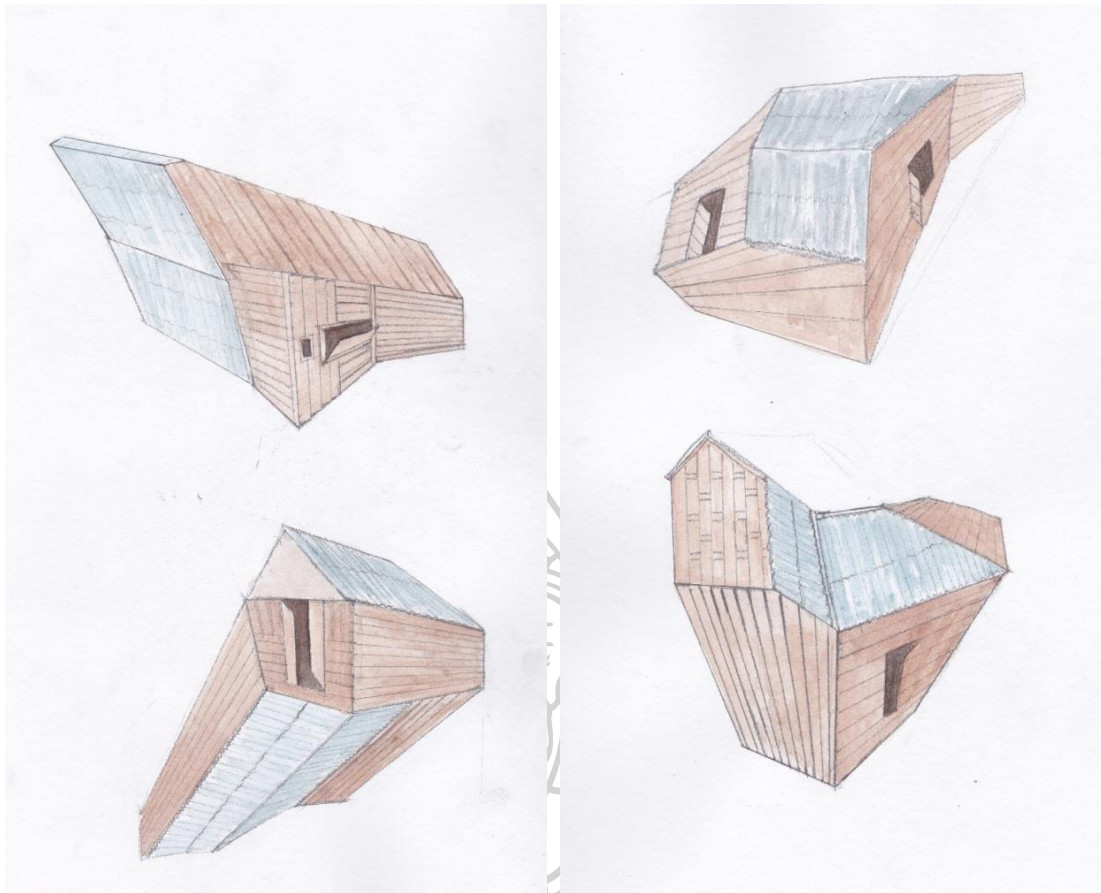
ภาพที่ 28 ภาพร่างผลงาน และ โครงความคิด

ภาพที่ 29 ภาพร่างการกำหนดรูปแบบของระนาบ และของที่วางในผลงาน

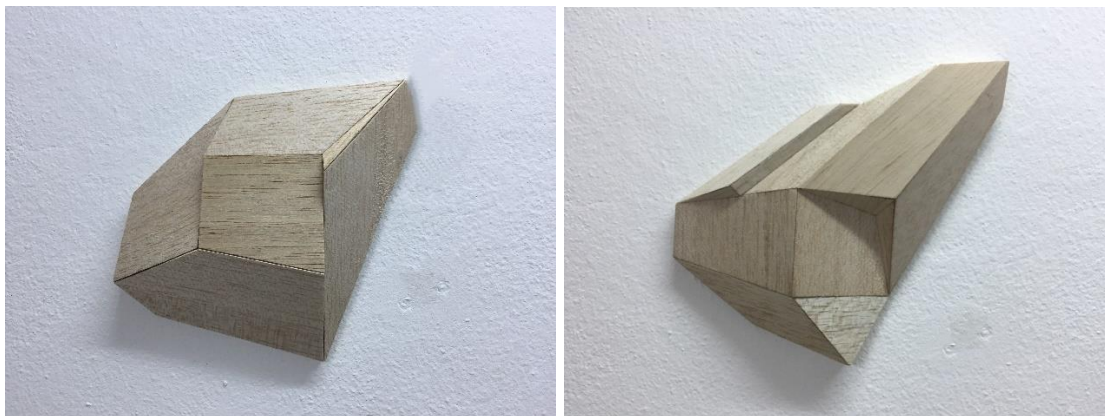

ภาพที่ 30 ภาพร่างการกำหนดตำแหน่งที่วาง ระบาย และค่าน้ำหนักของรูปทรง

ภาพที่ 31 ภาพร่างผลงานที่คัดเลือกก่อนการขยายแบบ

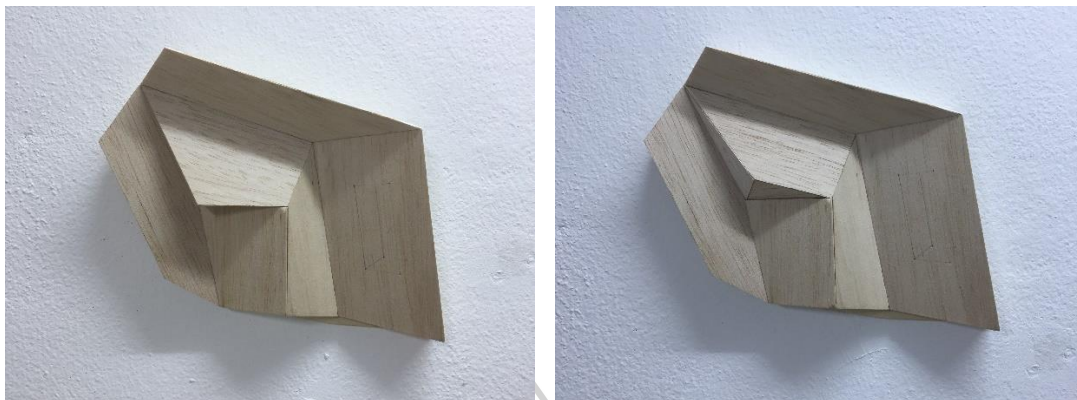

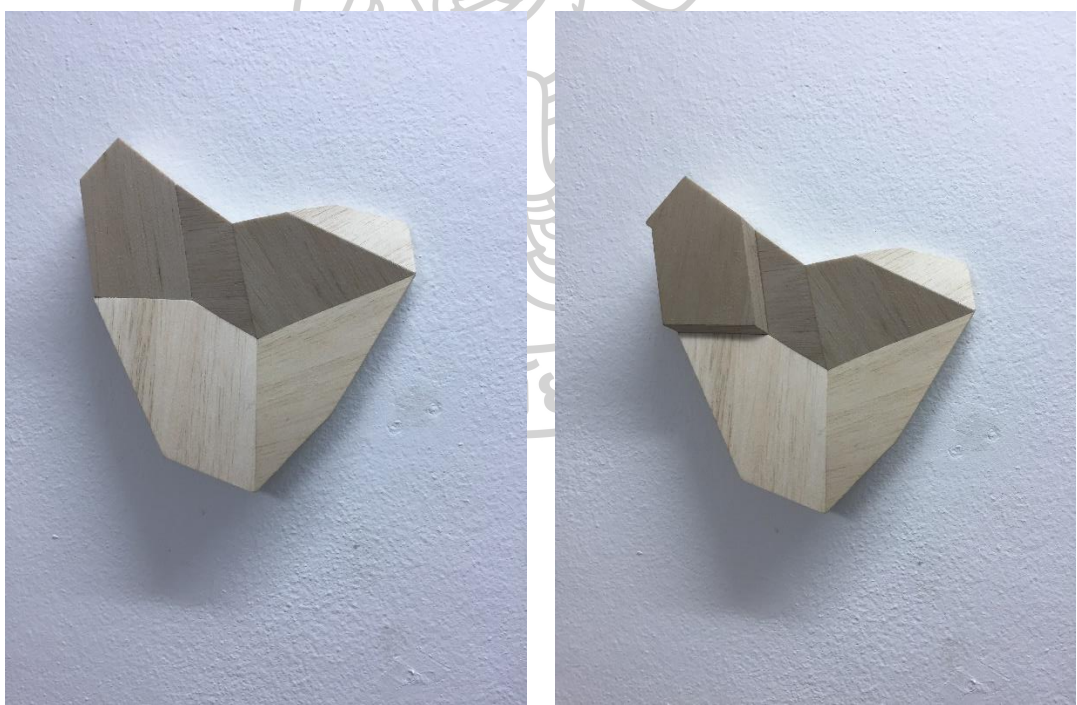
ภาพที่ 32 ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก

ภาพที่ 33 ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก ผลงานชิ้นที่ 1

ภาพที่ 34 ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก ผลงานชิ้นที่ 2

ภาพที่ 35 ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก ผลงานชิ้นที่ 3

5. วัสดุอุปกรณ์และเทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

การเลือกวัสดุเป็นฝาไม้บ้านเก่าที่ถูกรื้อถอดแล้ว และสังกะสี การเลือกใช้ไม้ฝาบ้านเก่าที่ถูกใช้แล้วเพราะว่า เป็นไม้จริงที่ผ่านช่วงเวลาจริง ทั้งสีของไม้ และร่องรอยที่ถูกใช้แล้วช่วยนึกถึงเรื่องราวที่ผ่านไปตามกาลเวลา ซึ่งในทางทัศนศิลป์ฝาไม้เก่า และสังกะสี ที่ใช้แล้ว แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างอดีตที่ผ่านมากับรูปทรงที่สร้างขึ้นใหม่ในปัจจุบัน เป็นสัญลักษณ์ในการบอกเล่าเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของสถานะในสังคมตั้งแต่อดีตไปถึงในอนาคตต่อไป

ภาพที่ 36 ภาพ ไม้ฝาบ้านเก่าที่นำใช้สร้างผลงาน

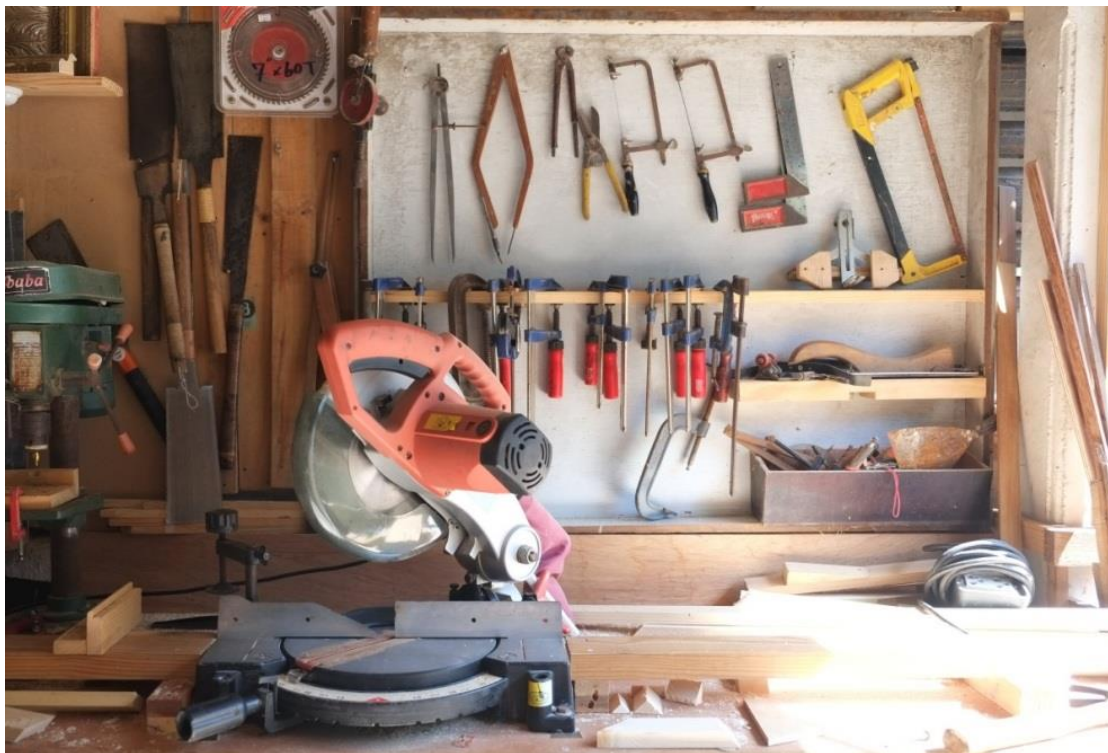
ภาพที่ 37 ภาพไม้ทำโครงเฟรมที่ใช้สร้างผลงาน

ภาพที่ 38 ภาพไม้กระดานที่นำมาใช้สร้างผลงาน

ภาพที่ 39 ภาพวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สร้างผลงาน

ภาพที่ 40 ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้สร้างผลงาน

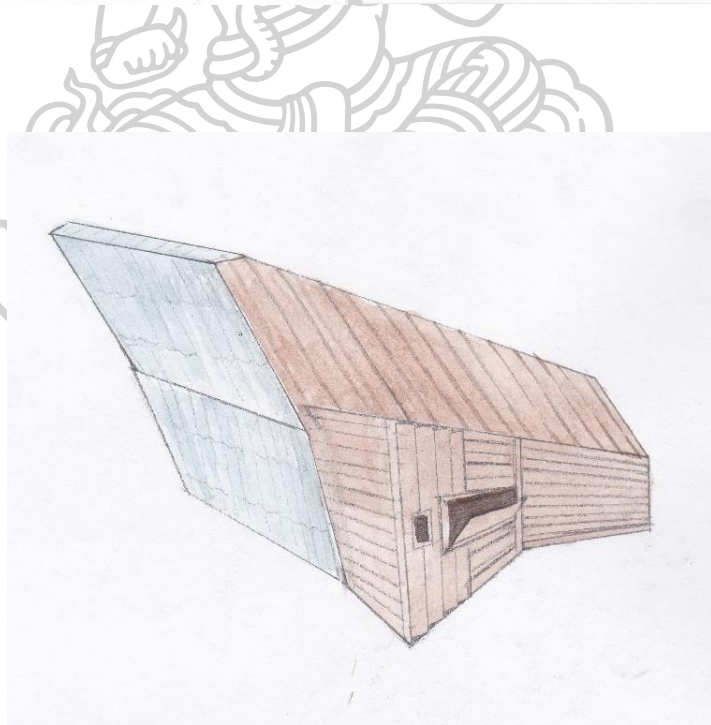
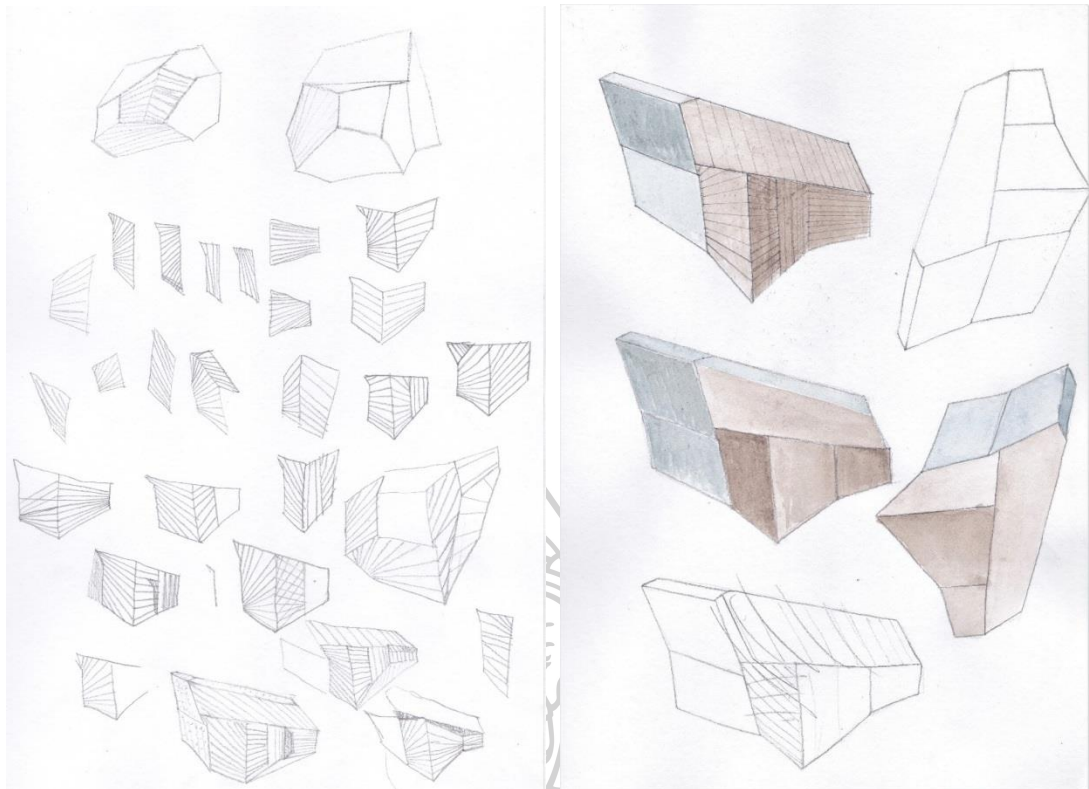
การสร้างผลงาน

ด้วยรูปแบบของผลงานที่เป็นงานสร้างสรรค์แบบ 2 มิติ ผสมรูปแบบนูนสูงออกมาจากพื้นผิวค่อนข้างมาก ทำให้มองได้หลายด้าน โดยเริ่มจากการร่างภาพรูปแบบลายเส้นก่อน เพื่อนำความคิดในจินตนาการออกมาเป็นรูปแบบ 2 มิติ และร่างให้เห็นมุมมองต่าง ๆ กำหนดพื้นที่ส่วนของไม้ และสังกะสี ที่จะเกิดขึ้น จากนั้นจึงทำรูปแบบจำลองขึ้น รูปแบบ 3 มิติ จากไม้สำหรับทำหุ่นจำลอง ให้มองได้รอบด้าน เพื่อให้เห็นปริมาตรความกว้าง ความสูง ความเฉียง ของระนาบแผ่นไม้ภายในงานว่าต้องประกอบกันในรูปแบบใด ซึ่งรวมไปถึงมุมมองรูปทรง มิติ ที่สัมพันธ์กับที่ว่าง และรูปแบบในการนำเสนอ แล้วจึงหาวิธีปรับแก้ไขเพื่อให้ใกล้กับความเป็นจริงที่จะสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานจริงได้

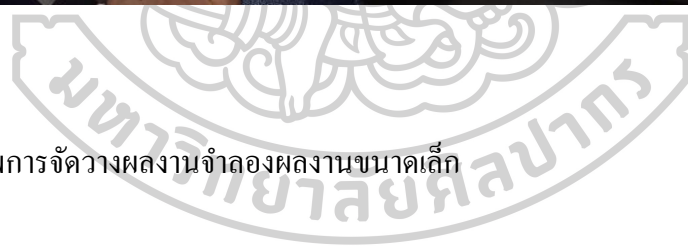
สำหรับการขึ้นโครงสร้างจริงทำโดยวิธีการสแกนรูปต้นแบบลงในคอมพิวเตอร์ แล้วใช้โปรแกรมตัดต่อภาพขยายให้ได้ขนาด แบ่งสัดส่วนของไม้และสังกะสี ที่ต้องการแล้วนำไปขยายเมื่อได้ขนาดโครงร่างที่ต้องการแล้ว ใช้ไม้โครงเฟรมทาบตามขนาดแล้วตัดตามทำเป็นโครงเฟรมไม้ตามรูปแบบงาน แล้วจึงทำโครงสร้างไม้ปริมาตรความสูงที่จะต้องออกมาจากเฟรมไม้อีกที หลังจากนั้นนำแผ่นไม้ฝ้าบ้านที่คัดมาแล้วมาตัดตามองศาที่คำนวณไว้แล้วเรียงต่อกันในรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หรือบ้านไม้โบราณตามชนบทลักษณะทับกันเป็นเกล็ด ๆ ของฝ้าบ้าน ในส่วนของสังกะสีเลือกลักษณะของสังกะสี ซึ่งก็จะมีทั้งสี และลวดลาย ความเก่า ความใหม่ของวัสดุเลือกใช้ให้เหมาะสมพื้นที่ แล้วจึงนำไปกรุลงบนส่วนที่เตรียมไว้แล้ว

การติดตั้งผลงาน ส่วนนี้ถือมีความสำคัญมากเพราะเป็นเสมือนตัวสื่อสานระหว่างงานกับผู้ชม การติดตั้งผลงานในรูปแบบ 2 มิติ ติดกับผนัง เพื่อแสดงให้เห็นความงามของรูปทรงที่มีพื้นที่ว่างเป็นตัวกำหนดรูปทรงของผลงานทั้งภายนอก และภายใน เป็นผลงานที่ต้องทำให้ผู้ชมสามารถมองได้ 180 องศารอบตัวผลงานเนื่องจากผลงานมีระนาบความสูง ไม่เหมือนกัน ทำให้มุมมองของแต่ละองศาในการมองส่งผลให้ผลงานมีการเปลี่ยนแปลงไปตามองศานั้น เสมือนกับว่าตัวงานปรับเปลี่ยนตัวเองไปตามมุมมอง ซึ่งก็เปรียบได้กับการปรับตัวของรูปทรงของสถาปัตยกรรมให้เข้ากับสังคมจากอดีตไปสู่ปัจจุบัน

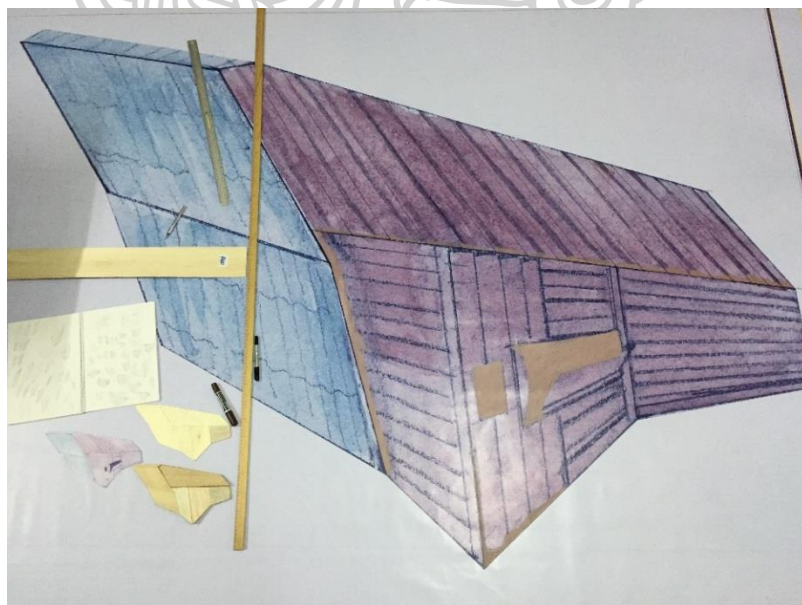
ภาพที่ 41 ภาพร่างผลงานก่อนจะนำมาจำลองเป็นผลงานขนาดเล็ก

ภาพที่ 42 ภาพการจัดวางผลงานจำลองผลงานขนาดเล็ก

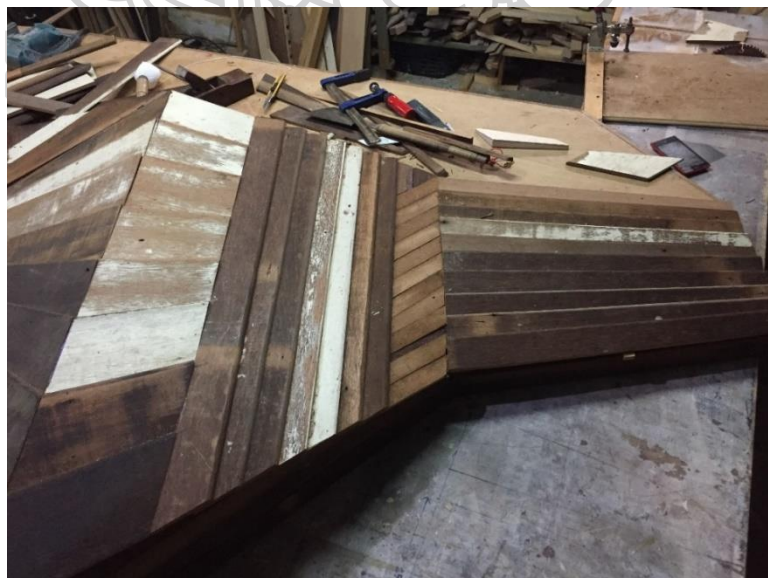
ภาพที่ 43 ภาพจำลองผลงานขนาดเล็ก

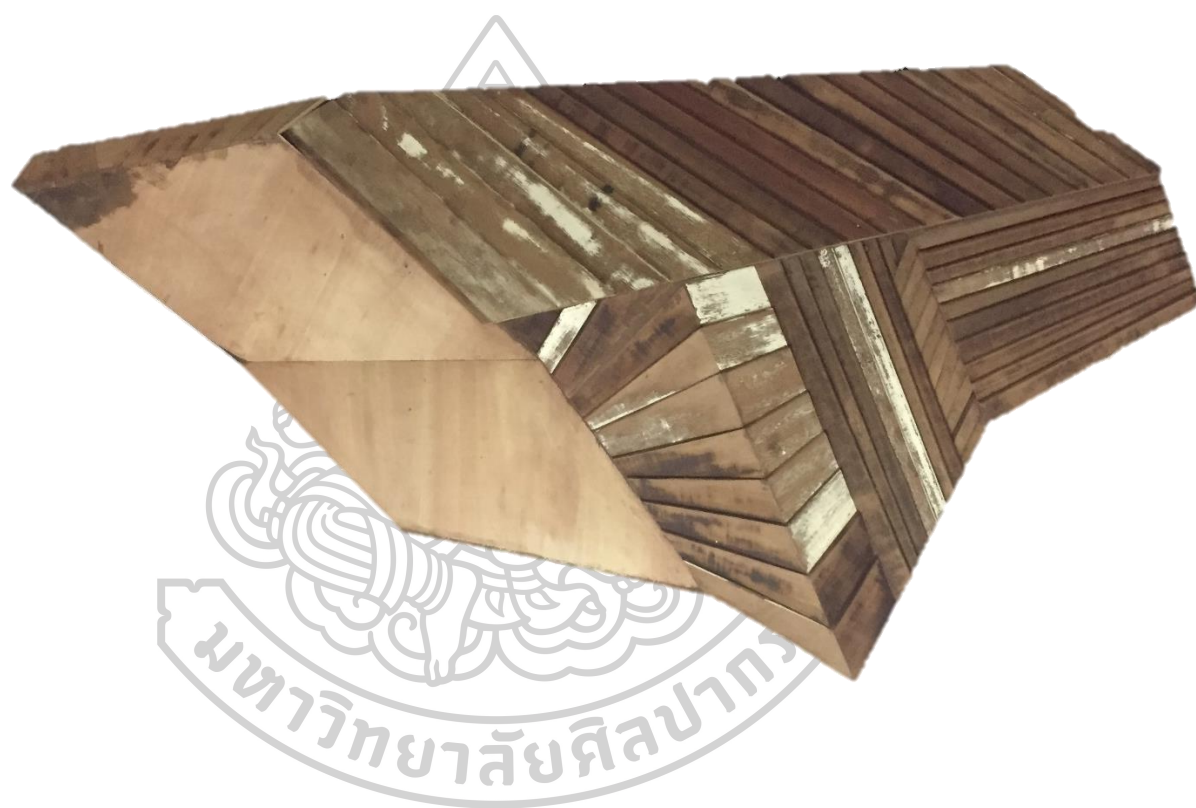
ภาพที่ 44 ภาพขั้นตอนการขยายผลงาน

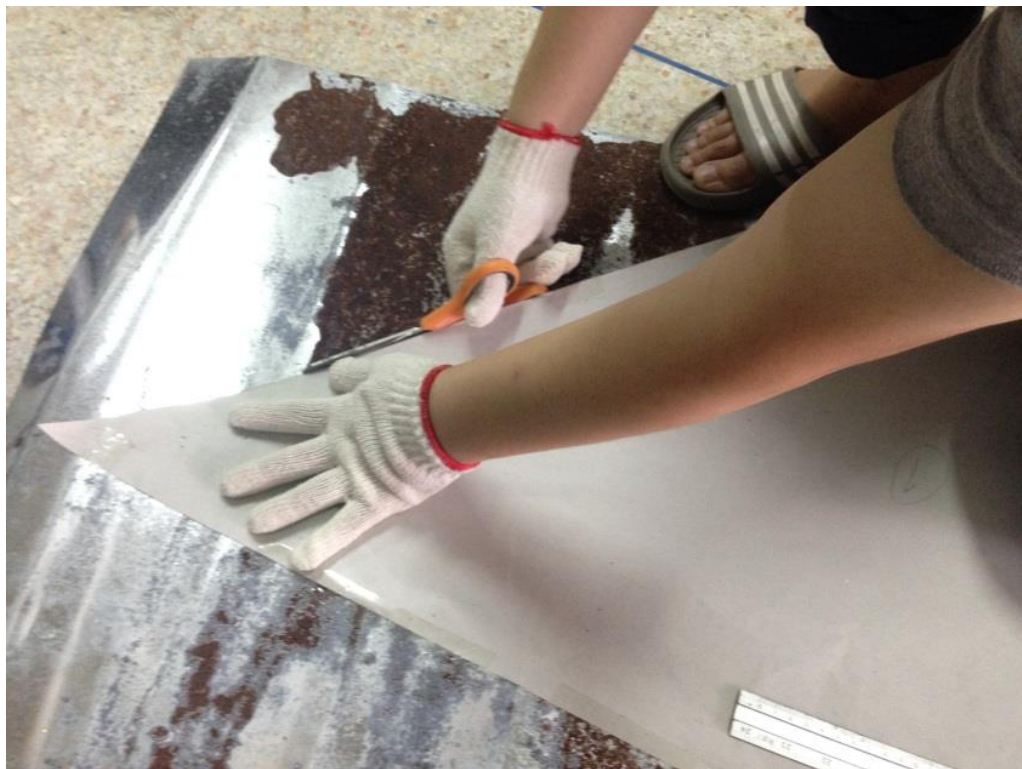
ภาพที่ 45 ภาพ โครงเฟรมไม้

ภาพที่ 46 ภาพแสดงการประกอบไม้

ภาพที่ 47 ภาพผลงานที่ยังไม่ได้กรุแผ่นสังกะสี

ภาพที่ 48 ภาพการตัดแบบสังกะสี

ภาพที่ 49 ภาพผลงานด้านตรง

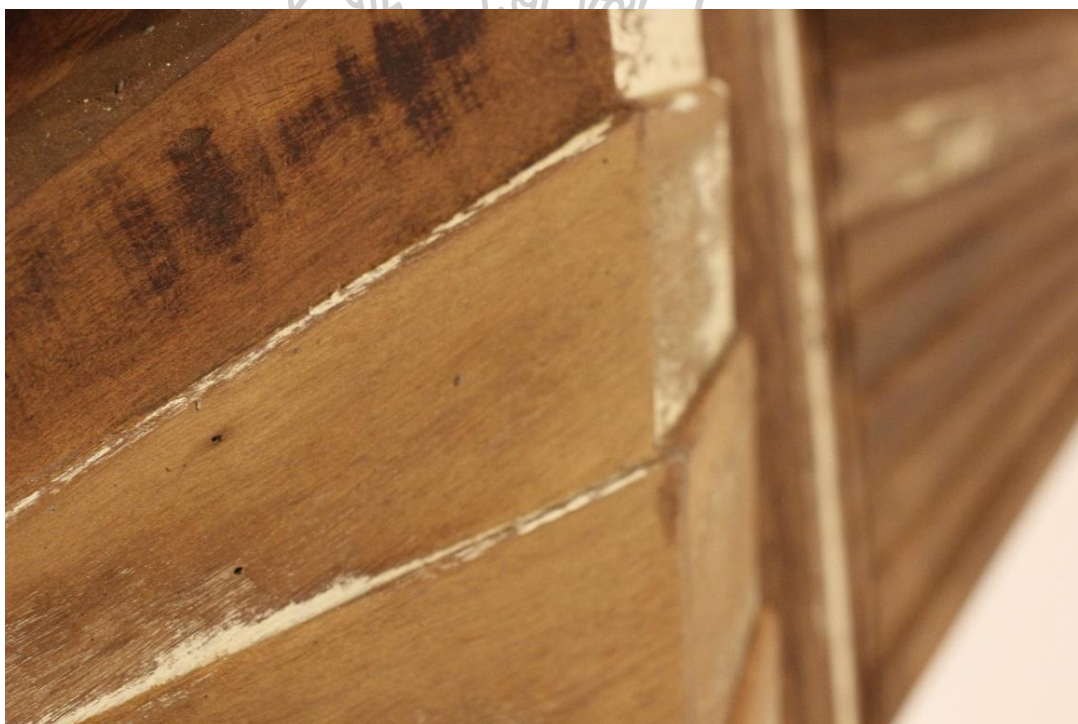
ภาพที่ 50 ภาพผลงานด้านช่างขนาด 45 องศา

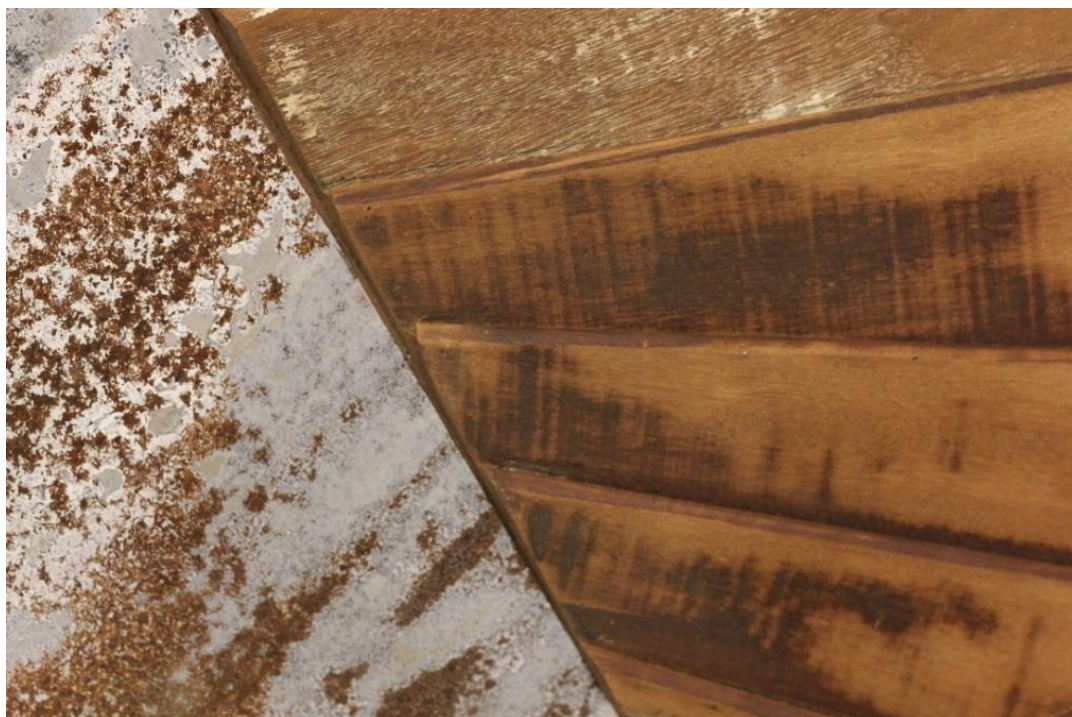
ภาพที่ 51 ภาพผลงานด้านช่างขนาด 45 องศา

ภาพที่ 52 ภาพรายละเอียดผลงาน

ภาพที่ 53 ภาพรายละเอียดผลงาน

ภาพที่ 54 ภาพรายละเอียดผลงาน

บทที่ 4

วิเคราะห์การสร้างสรรค์และการพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาและค้นคว้า จนนำมาสู่การพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อ “ระนาบและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น” ที่มีการนำเสนอผลงานในช่วงตั้งแต่ระยะแรกจนถึงระยะปัจจุบัน โดยจะมีลำดับการศึกษา ค้นคว้าและหาข้อมูล การเลือกนำวัสดุเทคนิคและวิธีการในการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้การปรับปรุงแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผลงานเกิดความเป็นไปได้ และความสมบูรณ์ที่สุด

วิเคราะห์การสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนาการในผลงานระยะแรก

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานในช่วงเริ่มต้น ใช้เนื้อหาของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ที่เป็นบ้านเก่าโบราณแถบชานเมืองที่ยังคงมีอยู่จริง ผสมกับรูปทรงที่มีลักษณะลวงตา มาจัดองค์ประกอบมุมมองขึ้นใหม่ ไม่ยึดหลักความเป็นจริงมากนักแต่ยังคงซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ เอาไว้ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของประตู หน้าต่าง วงกบ ช่องลม ระแนงไม้ การเรียงต่อกันของระนาบไม้ เป็นต้น และพบปัญหาว่ายังคงวิตกกังวลในการสรุปแนวความคิดที่ยังคลุมเครืออยู่ ดังนั้นผลงานในช่วงแรกๆ จึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและเพิ่มความหลากหลายด้วยเทคนิควิธีการ

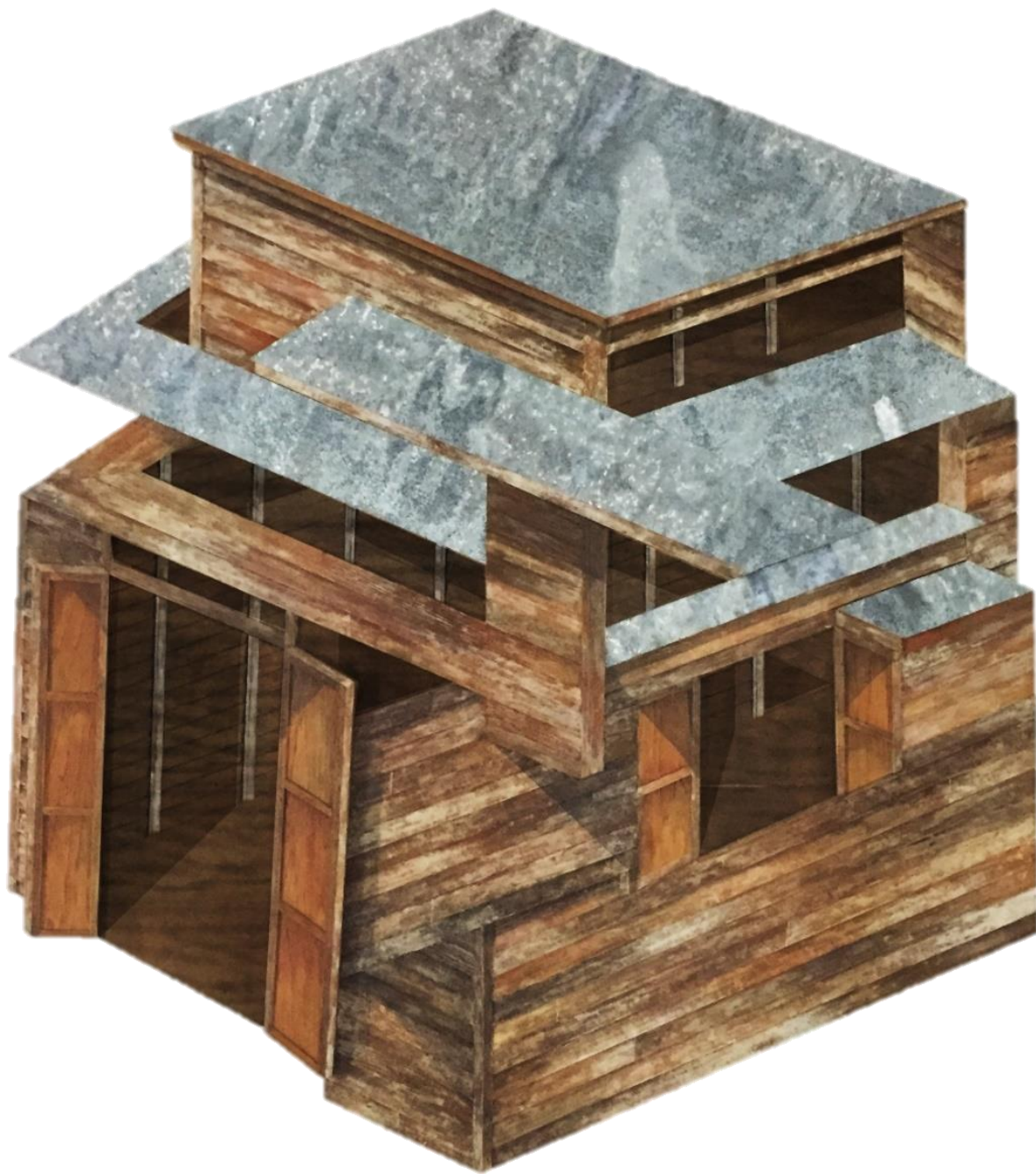

ภาพที่ 55 ภาพผลงานระยะแรก

ภาพที่ 56 ภาพผลงานระยะแรก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพที่ 57 ภาพผลงานระยะแรก

วิเคราะห์การสร้างสรรค์และพัฒนาการในผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์

ผลงานระยะนี้ เริ่มมีการค้นหารูปแบบในการสร้างสรรค์ด้วยการแสดงออกของรูปนอกของรูปทรง และความงามของระนาบ ซึ่งได้พัฒนาทางด้านรูปแบบให้เป็นนามธรรมมากยิ่งขึ้น โดยสร้างใหม่ให้เกิดมิติของระนาบ ความบิดเบี้ยว ความเท่ากันของรูปทรง ไม่ยึดหลักความเป็นจริง แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของบ้านไม้ไว้อยู่ และลายระเอียดสิ่งต่าง ๆ ไว้ ในส่วนของปัญหาที่พบคือการแสดงออกที่ตรงไปตรงมาโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับตัววัสดุที่นำมาใช้มากนัก ผลงานมีขนาดค่อนข้างเล็ก และวัสดุที่ใช้เป็นเพียงแผ่นไม้โมเดลไม่ได้แสดงความเป็นแผ่นไม้ออกมาเป็นเสมือนการจำลองผลงาน ไม่ให้อารมณ์ความรู้สึกของวัสดุไม้ที่แท้จริง และยังยึดติดกับลักษณะความเป็นจริง กับรายละเอียดมากจนเกินไป

ภาพที่ 58 ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 59 ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 60 ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์

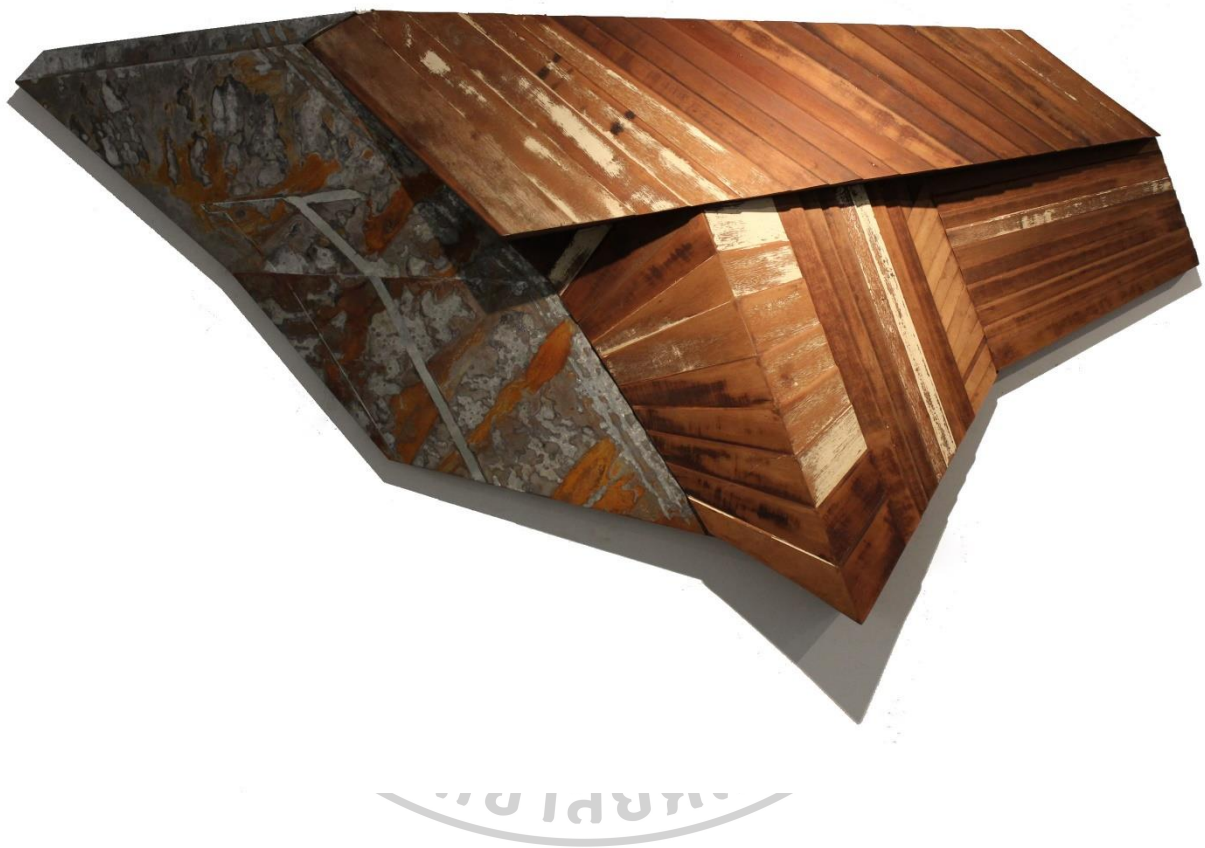
ภาพที่ 61 ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 62 ภาพผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์

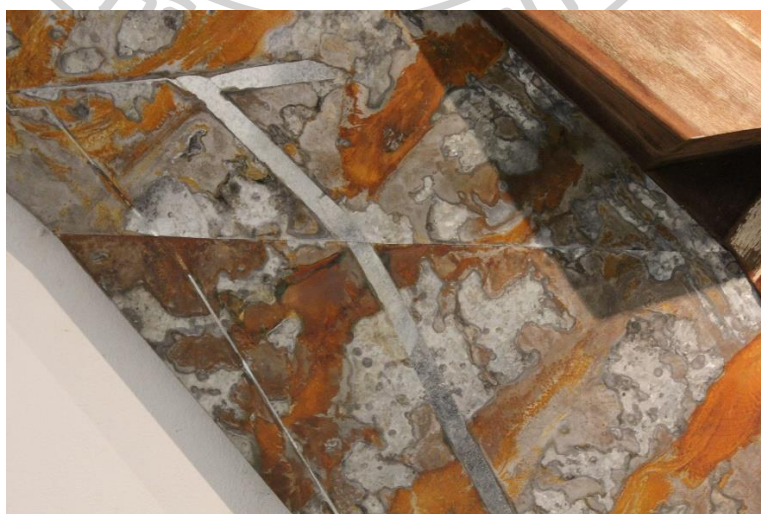
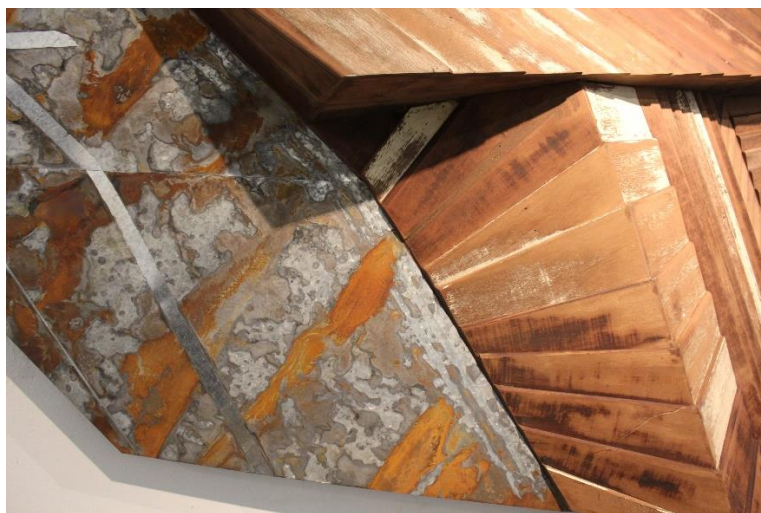
วิเคราะห์การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและการแก้ไข ผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์ทำให้ได้พัฒนาเรื่องราวเนื้อหา รวมไปถึงรูปแบบ วิธีการสร้างสรรค์ ความคิด เนื้อหา เทคนิค มุมมอง ซึ่งเป็นการรวบรวมความคิดที่ชัดเจน ให้สื่อถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างระนาบ และพื้นที่ว่างด้วยการใช้ จังหวะของเส้นที่มีความห่าง ถัด ทิศทาง น้ำหนักของสีที่เกิดจากระนาบที่ทับซ้อนที่ไม่เท่ากัน เป็นการแสดงให้เห็นถึงความงามของระนาบ และที่ว่าง ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ที่ตัดตอนรูปทรง รายละเอียดเหลือแต่เพียงอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นสาระสำคัญที่คงไว้

ภาพที่ 63 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน	ระนาบและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมายเลข 1
ขนาด	245 x 175 ซม.
เทคนิค	เทคนิคผสม (ประกอบไม้, ถัดกรดสังกะสี)
ปี	2560

ภาพที่ 64 ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 65 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน	ระนาบและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมายเลข 2
ขนาด	200 x 170 ซม.
เทคนิค	เทคนิคผสม (ประกอบไม้, กัดกรดสังกะสี)
ปี	2560

ภาพที่ 66 ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 67 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน	ระนาบและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมายเลข 3
ขนาด	200 x 190 ซม.
เทคนิค	เทคนิคผสม (ประกอบไม้, ักัดกรดสังกะสี)
ปี	2560

ภาพที่ 68 ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 69 ภาพการติดตั้งผลงานวิทยานิพนธ์

บทที่ 5

สรุปการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ผลงานวิทยานิพนธ์ “ระนาบและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงความงามที่เกิดจากระนาบ และที่ว่างที่เกิดขึ้นในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวเราเป็นสิ่งที่ใครหลายคนอาจมองเป็นแค่บ้านไม้เก่าๆ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นธรรมดาๆ แต่สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีคุณค่า ความงามในตัวของมันเอง หากเรารับรู้และตระหนักถึงความหมายและความงามของสิ่งเหล่านี้ จะเป็นพลังการขับเคลื่อนอันมหาศาลที่จะช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมที่ควรเก็บรักษาไว้และสะท้อนเนื้อหาสาระทางคุณค่าทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป เอกสารประกอบการทำวิทยานิพนธ์ชุดนี้ เป็นการบันทึกข้อมูลขั้นตอนการศึกษา การพัฒนา และการสร้างสรรค์ ให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย ถ่ายทอดแนวความคิดที่มีลักษณะเฉพาะตน ที่ใช้สัญลักษณ์รูปทรงนามธรรม เพื่อสะท้อนอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ให้สิ่งที่ถูกละเลยนั้นเกิดคุณค่าควรแก่การรักษาไว้ และหวังว่าจะมีปะโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้ให้เกิดประโยชน์ และสังคมต่อไป

รายการอ้างอิง

1. เจนยูทช ล่อใจ อป, เกรียงไกร เกิดศิริ,. คุณลักษณะของที่ว่างทางสถาปัตยกรรมในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น: แนวทางการศึกษาสู่การออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย. ภาควิชาสถาปัตยกรรม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2558.
2. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น(vernacular architecture) [Internet]. 2558. **torcato**:
<http://vernaculararchi.blogspot.com/2015/03/vernacular-architecture.html>.
3. สุขพร. ช. พิพิธภัณฑภาพจิตรกรรมฝาผนังไทย = Museum of Thai Mural paintings / โดย ชาญวิทย์ สุขพร2547. ก-ต, 177 แผ่น : ภาพประกอบสี, แปกน ; 30 ซม. p.
4. คณิตศาสตร์คืออะไร [Internet]. 2554. **Jiraprapa Suwannajak**:
<https://www.slideshare.net/JiraprapaSuwannajak/ss-8737843>.
5. โครงสร้างและธรรมชาติของคณิตศาสตร์ [Internet]. 2558. **ปภณ ตั้งประเสริฐ**
http://pondpaphon.blogspot.com/2015/09/blog-post_96.html.
6. สุนทรี เฉลียวพงษ์. สัญญาแห่งจิต = Spiritual signs, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปบัณฑิต สาขาวิชาจิตรกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร2553. ญ, 55 แผ่น : ภาพประกอบสี ; 29 ซม. p.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สารัช สุภาภา
วัน เดือน ปี เกิด	26 ตุลาคม 2532
สถานที่เกิด	เชียงใหม่
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2555 ปริญญาโท สาขาทัศนศิลป์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2560
ที่อยู่ปัจจุบัน	160 ถ.เจดีย์ป้อม ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่
รางวัลที่ได้รับ	2552 - นิทรรศการภาพพิมพ์ "Print For You" มหาวิทยาลัยศิลปากร - นิทรรศการ "วันศิลป์ พีระศรี" มหาวิทยาลัยศิลปากร - นิทรรศการ "ศิลปะเพื่อลดสถานะ โลกออนไลน์" โรงพยาบาลกลาง 2553 - ร่วมแสดงโครงการประกวดภาพถ่ายและภาพจิตรกรรมในหัวข้อ "การศึกษาไทย" สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2555 - นิทรรศการครบรอบ 36 ปี ภาควิชาศิลป์ไทย ณ หอศิลป์สิริกิติ์ กรุงเทพฯ 2556 - ร่วมแสดงนิทรรศการศิลปกรรมของสมาคมศิษย์เก่าคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและ ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2556 - ร่วมแสดงนิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวงครั้งที่ 35 ของมูลนิธิธนาคารกรุงเทพ 2557 - รางวัลที่ 3 การประกวดผลงานศิลปะเฉลิมฉลอง 120 ปี พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกฯ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สถาบันพระปกเกล้าร่วมกับมหาวิทยาลัยศิลปากร 2559 - ร่วมแสดงนิทรรศการ "Beloved King9" ณ ร้าน FREITAG POP UP STORE by PRONTO DENIM 2560 - ร่วมแสดงนิทรรศการ "ไทย...ยังไง?" ณ หอศิลป์บรมราชกุมารี อาคารศูนย์ปฏิบัติการทัศนศิลป์สิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์